

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÚTVESZTŐBEN –

SZÉLJEGYZETEK A MAGYAR ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG KÖZSZEREPLŐKKEL
KAPCSOLATOS KÖZLÉSEK MEGÍTÉLÉSÉRE VONATKOZÓ
LEGUTÓBBI DÖNTÉSEIHEZ

BEVEZETÉS: KEZDETEK ÉS ELÁGAZÁSOK

A magyar Alkotmánybíróság közszereplők bírálatával kapcsolatos gyakorlata a kilencvenes évekre nyúlik vissza, és az alapjogi mércék kialakítása és változása, illetve ez által a jogértelmezésre és a rendesbíró-sági gyakorlatra való hatása szempontjából több fontos állomása volt. Ezt a gyakorlatot azonban a kezdetektől napjainkig különböző okok miatt nem lehet az esetjogi ítélkezés értelmezési módszereivel¹ a kialakított elveket és mércéket megőrző és következetesen alkalmazó, ugyanakkor a változó körülményekre az alapjogi hagyományok racionális, megalapozott érvelésen alapuló alakításával reagáló alapjogi bíráskodás egységes folyamatként értékelni.

Elsőként² büntetőjogi vonatkozásban vizsgálta az Alkotmánybíróság a közszereplők bírálatával kapcsolatban a közszereplő emberi méltósága és abból fakadóan a jóhírve és becsülete, illetve a közlő fél véleménynyilvánítási szabadsága és a sajtószabadság között felmerülő alapjogi problémát. A rendszerváltás után a demokratikus állami működés szempontjából kiemelt jelentősége volt annak, hogy a testület a magyar alkotmányos gyakorlat részévé tette azt az alapelvet, miszerint a közszereplők nyílt bírálata széleskörű, alapjogi védelemben részesül,³ illetve az erre vonatkozó alapjogi mércét az alapul szolgáló amerikai és európai gyakorlat mentén kialakította. Később ezt a mércét az országgyűlési képviselők szólásszabadságára vonatkozóan a parlamenti vita széleskörű szabadságából kiindulva pontosította.⁴ Bár a közszereplők bírálatával kapcsolatban a polgári jogi felelősségre vonatkozó alapjogi mérlegelést nem végezte el a testület, a szólás- és sajtószabadság gyakorlásának szempontjából mégis lényeges volt, hogy a személyiségi jogokat sértő véleményekkel szembeni válaszadás jogát intézményesítő Ptk.-módosítást hatályba lépése előtt megsemmisítette.⁵

A közjogi átalakulás során, illetve az Alaptörvény hatályba lépésével több fontos változás érintette a testület gyakorlatát. Egyrészt 2012-től új normaszöveget kellett értelmeznie, másrészt az Alaptörvény és az alapján az új alkotmánybíró-sági törvény nagymér-

tékben megváltoztatta az Alkotmánybíróság hatásköreit, átformálva ezzel a magyar alkotmánybíráskodás jellegét is. Ennek következtében a testület többféle új kihívással szembesült. Az egyik legjelentősebb az, hogy a hatásköri változások miatt a jogalkotói aktusok absztrakt alkotmányos felülvizsgálata helyett a jogalkalmazói gyakorlat, azaz a bírói döntések alkotmányos felülvizsgálata lett meghatározó. Ennek következtében az Alkotmánybíróságnak a korábban absztrakt módon kidolgozott alkotmányos elveket és mércéket a konkrét, gyakorlati problémák értelmezésekor és értékelésekor kell alkalmaznia, illetve a rendesbíró-ságok számára alkotmányos értelmezési szempontokat is meghatároznia. Továbbá, a testület személyi összetétele is nagy mértékben megváltozott.⁶ Mindezen körülmények ellentmondásos alapjogi gyakorlatot eredményeztek. Az alapjogi kérdések gyakran kettéosztják a testületet, a bírák alapjogi felfogásában alapvető különbségek vannak, gyakran kiélezett a véleménykülönbség közöttük.⁷ Éppen ezért a döntések egymásnak ellentmondóak, az alapjogi érvelés nem vagy nem következetesen jelenik meg az indokolásokban.

Ezeket a változásokat követően a közszereplőkkel kapcsolatos közlések vonatkozásában normakontroll eljárásban hozott első döntés⁸ meghatározó jelentőségű volt. Egyrészt azért, mert a testület a korábbi gyakorlatában kialakított alkotmányos elvet és alapjogi mércét megerősítette, valamint kiegészítette – azt juttatva kifejezésre, hogy ezek a megváltozott alkotmányos körülmények között is irányadóak. Másrészt azért, mert ebben a döntésben az is világossá vált, hogy ezek nem csak a büntetőjogi, hanem a polgári jogi felelősségre vonás tekintetében is alkalmazandók.

Ezzel párhuzamosan azonban – 2012-től – a teljes alkotmányjogi panasz hatáskörben elkezdődött a jogalkalmazás alkotmányos felülvizsgálata. Az új hatáskör kezdeti éveiben hullámozó a testület gyakorlata. Az első néhány évben a legtöbb esetben az alapjogi mérlegelést elvégezve, a meglévő alkotmányos mércéket alkalmazva, az európai standardok alapján további alkotmányos kritériumokkal kiegészítve bírálta el a panaszokat a testület. 2015-től azonban

mindezek figyelmen kívül hagyása, illetve a panaszok érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása jellemezte a testület gyakorlatát.⁹ Az újabb változás 2017 őszének végén következett be, amikor a testület ismét elkezdte befogadni és érdemben vizsgálni az ilyen jellegű panaszokat, és sok döntést hozott ebben az alapjogi problémakörben, amelyek azonban olykor egymással is ellentmondásba kerülnek.

Jelen tanulmány célja, hogy ennek a legutóbbi időszaknak a döntéseit megvizsgálva a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatának a közszereplőkkel kapcsolatos nyilvános közlésekre vonatkozó legújabb fejleményeit bemutassa, összegezze és elemezze. A döntéseket tematizálva tanulmányozom, de a bemutatás sorrendje kronológiai megfontoláson alapul, és az egy témakörbe tartozó határozatok elemzése során is igyekszem jelezni az egymáshoz való időbeli viszonyukat annak érdekében, hogy a gyakorlat alakulásáról képet kaphassunk.

RÉGI ELVEK, ÚJ(ABB) MÉRCÉK: SZÉTTARTÓ GYAKORLAT

A nyilvánvaló hiba érve: a precedens felülbíráva?

Az Alkotmánybíróság az egyik alkotmányjogi panasz eljárásban az 1994-ben a rágalmazás és becsületsértés büntetőjogi tényállásainak értelmezése kapcsán kialakított és azóta fenntartott alkotmányos követelményeket részben felülbírálta.¹⁰ Ennek alapja az AB határozatban a precedens felülbírálatának egyik leggyakoribb indoka, a precedens döntést meghozó bíróság tévedése volt – vagyis az, hogy a precedens döntésben kialakított szabály nyilvánvaló hibán alapul. Ennek a technikának az alkalmazásakor az Alkotmánybíróságnak azt kell igazolnia, hogy a korábbi döntésben az Alkotmánybíróság nyilvánvalóan helytelenül értelmezte az alkotmányt, illetve a döntés alapjául szolgáló szabályt vagy történelmi kontextust.¹¹

Ebben az esetben az AB a választási kampány során tett közléseket megítélő bírói döntéseket vizsgálta, de azon túlmenően, a szólásszabadság érvényesülése szempontjából kiemelkedő jelentőségű, általános alkotmányos szempontokat fogalmazott meg.

Az ügy alapját a 2010-es önkormányzati választások idején egy polgármesterjelölt által, egy választási füzetben közzétett kijelentések képezték. A kiadvány az akkor hivatalban lévő polgármesterről, aki

a választáson újra indult, azt állította, hogy lopott a település közpénzeiből, és más bűncselekményeket is elkövetett. A választási füzetet kiadó polgármesterjelöltet nagy nyilvánosság előtt, aljas indokból elkövetett rágalmazás miatt elítélték, mivel állításai valóságtartalmát nem tudta bizonyítani.

Az ezeket a rendesbírói döntéseket helybenhagyó kúriai döntéssel szemben fordult a választási füzetet kiadó polgármesterjelölt az Alkotmánybírósághoz arra hivatkozva, hogy a döntés sérti a véleménynyilvánítási szabadságát. Az indítványozó kifejtette, hogy állításait a választási kampány során, egy közszereplő közhatalmi tisztségviselésével kapcsolatban tette közzé, így az a közügyek megvitatásához kapcsolódó, magasabb szintű védelemben részesülő közlésnek minősül. Az indítványozó nem vitatta a rendesbírói döntéseknek azon megállapítását, hogy a választási füzetekben megjelent közlések tényállítások voltak. Ugyanakkor álláspontja szerint az, hogy a bíróságok tőle ugyanolyan szintű bizonyítást vártak el az állításai igazságtartalmára vonatkozóan, mint az ügyészségtől, aránytalan terhet jelent számára. Ennek ugyanis az lett a következménye, hogy állításait – bár azokat bizonyos „hivatalos iratokra” alapozta – nem tudta megfelelően bizonyítani. Véleménye szerint a rendesbírók nem megfelelően alkalmazták az Alkotmánybíróság által 1994-ben megfogalmazott alkotmányos követelményeket, így indítványa – a támadott döntések megsemmisítésé-

nek kérelme mellett – arra is vonatkozott, hogy az AB állapítsa meg a közügyeket érintő rágalmazási eljárásokban elrendelt valószínűségbizonyítás alkotmányos feltételeit. A bizonyítási eljárás hibái miatt az indítványozó a tisztességes eljárásához való jog, illetve a védelemhez való jog megsértését is állította.¹²

Az Alkotmánybíróság e panasz kapcsán alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a valóság bizonyításával és annak következményeivel kapcsolatban kialakult bírói gyakorlat megfelel-e a véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódó, az Alkotmánybíróság által kialakított szempontrendszernek. Mivel az indítványozó által hivatkozott további alapjogok vonatkozásában ilyen kérdés nem merült fel, a testület a panasz ezen részeit érdemben nem vizsgálta.

A véleménynyilvánítási szabadságával kapcsolatban a testület megvizsgálta a saját korábbi, büntetőjogi tárgykörben hozott vonatkozó döntéseiben meghatározott alkotmányos szempontokat és követelmé-

nyeket. Ezek közül a jelen ügy kontextusában a 36/1994. AB határozat a legfontosabb, mivel – azon túl, hogy a közszereplők bírálatokkal kapcsolatos magasabb tűrési kötelezettségét a magyar alkotmányos gyakorlat részévé tette – ebben fogalmazta meg először a testület a hamis tényállításokra vonatkozó alkotmányos mércét büntetőjogi kontextusban. Eszerint a becsület csorbítására alkalmas valótlan tényállítás akkor büntethető, ha a közlő fél tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan, vagy azért nem tudott annak valótlanságáról, mert a hivatása vagy foglalkozása szerinti gondosságot elmulasztotta.¹³ Kiemelt jelentőséget tulajdonított továbbá a testület azoknak az Alaptörvény hatályba lépése utáni, alkotmányjogi panasz eljárásban meghozott döntéseinek, melyekben a meglévő mércét – az EJEB gyakorlatából is merítve – további alkotmányos szempontokkal egészítette ki.¹⁴

Ezt követően a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítással szembeni büntetőjogi védelem keretében a rágalmazás büntetőjogi szabályozását, majd az arra vonatkozó bírói gyakorlatot tekintette át a testület annak érdekében, hogy megvizsgálja, azok összhangban vannak-e az alkotmányos követelményekkel.

E tekintetben a rágalmazás törvényi tényállását tekintette kiindulópontnak az Alkotmánybíróság. Megállapította, hogy a büntetőjogi szabályozás értelmében az állított tény való vagy valótlan volta, illetve az elkövető erre vonatkozó tudattartalma nem eleme a rágalmazás tényállásának. Menteseül azonban a felelősség alól a terhelt, ha a tény valóságát kétséget kizáróan bizonyítani tudja. A testület jelen döntésben azt állapította meg, hogy az Alkotmánybíróság 1994-es döntésén alapuló gyakorlata szerint viszont azokban a rágalmazás miatt indult büntető-eljárásokban, amelyek közügyek megvitatásában közölt tényállításokkal kapcsolatosak, a tényállítás valótlanosságát kell bizonyítani a terhelt bűnösségének megállapításához. Eszerint ugyanis akkor lehet csak büntetőjogi felelősségre vonni a közlő felet, ha a tény bizonyítottan valótlan, és erről a közlő fél tudott, vagy azzal kapcsolatban a foglalkozása szabályainak megfelelő gondosságot elmulasztotta. A testület 36/1994-es döntésében tehát a rágalmazás tényállásához képest eltérő szempontokat állított fel, amelyeket azonban a bírói gyakorlat nem érvényesített következetesen. A bírói gyakorlat ugyanis továbbra is csak akkor tekintette a bűnösséget kizárhatónak, ha az állított tény valóságát bizonyították.¹⁵ Ez a gyakorlat azonban az Alkotmánybíróság által kialakított mércével ellentétes volt, mivel annak alkalmazásához az állítás valótlanságának bizonyítása szükséges, és azt követően vizsgálható a közlő fél tudattartalma az állítás valótlanságával kapcsolatban.¹⁶

Ezeket a tényezőket értékelve a testület arra jutott, hogy saját gyakorlatának pontosítása és a bírói gyakorlat számára egyértelmű szempontrendszer kialakítása érdekében a meglévő mércét felül kell bíráltnia. Kimondta, hogy mivel a rágalmazás bűncselekmény – mind a régi, mind a jelenleg hatályos Btk. szerint – csak szándékosan követhető el, így „a gondatlansággal is megvalósítható alakzatához kapcsolódó alkotmányos elvárás a továbbiakban nem tartható fenn.”¹⁷ A testület kifejezésre juttatta azt is, hogy a közszereplők bírálatával kapcsolatban kialakított szempontrendszer minden más elemét változatlanul fenntartja, és a jövőben is alkalmazandónak tekinti.¹⁸ Ez által az 1994 óta kialakult mércénél is szélesebb körű szólásszabadságot biztosító tesztet alakított ki a rágalmazás büntetőjogi tényállásának alkalmazására vonatkozóan. Az e döntésben korrigált alkotmányos mérce alapján ugyanis a valótlan tényállításkért rágalmazás körében csak akkor vonható felelősségre a közlő fél, ha szándékosan hazudott, azaz tudta, hogy az állítása valótlan.

A mérce megváltoztatásakor az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy az európai országokban a közügyekben való megnyilvánulások kapcsán a büntetőjogi szabályozás háttérbe szorulása figyelhető meg, és e tekintetben megvizsgálta az Európa Tanács egy vonatkozó határozatát és egy jelentését, illetve az EJEB esetjogát is. Mindezekből azt a következtetést vonta le, hogy nem a büntetőjog, hanem más jogágak eszközeivel kell a méltóság védelmét megvalósítani, szabadabb teret engedve ez által a közügyekben való véleménynyilvánításnak.¹⁹

Ugyanakkor a testület továbbra is alkalmazhatónak találta a valóság bizonyítására vonatkozó szabályt, mely szerint a terhelt menteseül a felelősség alól, ha állításai igazságát bizonyítja. Ezt azzal egészítette ki, hogy kimondta: a valóság bizonyításának sikertelensége a védett véleménynyilvánítások körében önmagában nem alapozhatja meg a bűnösséget,²⁰ az ugyanis az alkotmányos szempontrendszer alapján a közlő fél valótlanossággal kapcsolatos tudattartalmán múlik.²¹ A büntetőjogi felelősségre vonáshoz tehát az e döntésben meghatározott alkotmányos követelmény alapján arra is szükség van, hogy a büntetőeljárás során bizonyításra kerüljön, hogy a közlő fél tudta, hogy valótlan tényállítást tartalmazott a közlése.²² Az AB azt is kifejtette, hogy a konkrét esetben mindig az eljáró bíróság döntésén múlik, hogy a tény valótlanosságának bizonyításával összefüggésben lehetőséget teremt-e a valóság bizonyítására, és annak milyen kereteket szab.²³

Mindezekre tekintettel a konkrét ügyben az AB elutasította a panaszt. Kifejtette, hogy a választási kampány a közügyek megvitatásának szerves része,

amelynek során fontos társadalmi érdek, hogy a jelöltek alkalmassága, illetve az őket támogató szervezetek programja is a nyilvános vita tárgya legyen. Így ebben az esetben helyesen ítéleték meg a rendesbírók, hogy a közügyek megvitatásához kapcsolódó tényállításokra került sor. A bírósági eljárásban azonban az derült ki, hogy a választási füzeteket kiadó polgármesterjelölt tudott arról, hogy állításai valótlanok. Az ilyen típusú közlések pedig sem a korábbi, sem az ebben a döntésben kialakított mérce alapján nem tartoznak a szólásszabadság védelmi körébe. Az indítványozó elítélése tehát nem volt alkotmányellenes.²⁴

Ezzel a döntéssel a magyar Alkotmánybíróság – az európai szabályozási tendenciákat és az EJEB gyakorlatát is figyelembe véve – felülírt egy korábbi precedensben kialakított mérce, a szólásszabadságnak szélesebb teret engedve. Ez a döntés tehát a magyar büntetőjogi gyakorlat szempontjából kiemelkedő fontosságú lehet. Az alkotmányjogi panasz eljárások eddigi hullámzó gyakorlata alapján azonban kérdés, hogy a későbbiekben az új mérce fogja-e alkalmazni a testület.

Ezt a bizonytalanságot fokozza, hogy egy későbbi döntésben az AB a tényállítások és értéktételek elhatárolása, valamint a közlések típusai közötti különbségtétel jelentősége kapcsán az eredeti – a foglalkozási gondossági szabályokat is előíró – mérce idézte saját korábbi, büntetőjogi vonatkozású gyakorlatából.²⁵ Annak az ügynek az eldöntése szempontjából ennek nem volt jelentősége, hiszen polgári ügyről és értéktételről volt szó, egy másik, büntetőjogi esetben azonban később ugyanerre volt példa. A testület a tényállítások megítélése kapcsán csak a korábbi, a foglalkozási gondossági szabályokat is tartalmazó, 36/1994. AB határozatban megfogalmazott mérce hivatkozta – anélkül, hogy annak felülírására utalt volna –, és az Alaptörvény hatályba lépése utáni, büntetőjogi vonatkozású gyakorlatából csak az általános elveket és a mérce további elemeit idézte fel.²⁶ A korábbi gyakorlatra utalás – ennek a mérce az idézésével a precedens felülíró döntés után – felveti a kérdést, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint végső soron melyik mérce az irányadó.

Mindemellett további kérdés, hogy a rendesbírók gyakorlat mennyiben lesz tekintettel az új, a szólást kevésbé korlátozó mérce, és hogyan fogja azt alkalmazni. Ebből a szempontból különösen fontos a bizonyítással kapcsolatos problémakör. Annak el-

A TESTÜLET A TÉNYÁLLÍTÁSOK MEGÍTÉLÉSE KAPCSÁN CSAK A KORÁBBI, A FOGLALKOZÁSI GONDOSSÁGI SZABÁLYOKAT IS TARTALMAZÓ MÉRCÉT HIVATKOZTA. [...] ANÉLKÜL, HOGY ANNAK FELÜLÍRÁSÁRA UTALT VOLNA [...] (EZ FELVETI A KÉRDÉST, HOGY AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÁLLÁSPONTJA SZERINT VÉGSŐ SORON MELYIK MÉRCE AZ IRÁNYADÓ

lenére ugyanis, hogy az AB megállapította, hogy a rágalmazás elkövetéséről való döntés során a tényállítás valótlanosságának és a közlő fél azzal kapcsolatos tudattartalmának van jelentősége, továbbra is alkotmányosnak találta a valóság bizonyítására vonatkozó büntethetőséget kizáró okot. Így felmerül a kérdés, hogy vajon a rendesbírók figyelemmel lesznek-e arra az AB által meghatározott szempontokra, hogy a valóság bizonyításának sikertelensége önmagában nem alapozhatja meg a bűnösséget, vagy azt figyelmen kívül hagyva, saját – a bizonyítási szabályok szólás- és sajtószabadságot korlátozó értelmezésen alapuló – korábbi gyakorlatukat követik majd.

Értéktételek és tényállítások: hogyan van ez?

A közszereplők bírálatával kapcsolatos esetekben az alapjogi mérlegelés egyik legfontosabb kérdése az, hogy a közszereplőt érintő közlés tényállítás vagy értéktétel. Ez dönti el, hogy melyik mérce kell alkalmazni arra vonatkozóan, hogy az adott közlés a véleménynyilvánítás szabadsága vagy a sajtószabadság védelmi körébe tartozik-e. Eppen ezért tekinthető rendkívül problematikusnak, hogy az Alkotmánybíróság a 2015 október és 2017 október²⁷ közötti időszakban a kapcsolódó alkotmányjogi panaszokat – a jogintézményt lényegében kiüresítve – visszautasította azon az alapon, hogy korábbi döntéseiben az erre vonatkozó szempontokat már meghatározta, és azon túlmenően nem vizsgálhatja az eset konkrét körülményeit, így a kifejezés bírói értékelését.

2017 ősz végén kezdte el az Alkotmánybíróság a panaszokat ismét befogadni, és érdemben megvizsgálni azt, hogy a rendesbírók az alapjogi mérlegelési szempontokat helyesen alkalmazva jártak-e el. Ennek során visszatért ahhoz a részletes szempontrendszerhez, amelyet – a saját gyakorlatában meglévő mérceket alapul véve, a strasbourgi bíróság gyakorlatából merítve – az alkotmányjogi panasz eljárásban alakított ki 2014-ben. Eszerint a közlések megítélése során elsőként a közlés megjelenésének módja, körülményei, a tárgya és a kontextusa alapján azt kell vizsgálni, hogy azt a közügyekkel összefüggésben tették-e. Ehhez értékelni kell a közlés tartalmát, stílusát, aktualitását és célját is. Ha mindezek alapján megállapítható, hogy a közlés a közügyek szabad megvitatásához kapcsolódik, akkor a véle-

ménynyilvánítás szabadságának magasabb szintű védelmét élvezi. Ezt követően kell dönteni arról, hogy az adott, közügyeket érintő közlés tényállítás vagy értékítélet, mivel ez döntően befolyásolja a vélemény-szabadság terjedelmét, gyakorolhatóságát és érvényesülését. Az értékítéletek sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem igazolható vagy ellenőrizhető. Ezek a közlések – még ha túlzó vagy provokatív jellegűek is – a véleménynyilvánítás szabadsága széles körű védelmét élvezik, melynek korlátja az emberi méltósághoz való jog súlyos megsértése. A tényállítások tartalma azonban igazolható és ellenőrizhető. Így a tényállítások alapjogi védelméről a közlés igazságtartalmán és a közlő fél azzal kapcsolatos tudattartalmán alapuló mérce alkalmazásával lehet dönteni.²⁸

Az újabb esetek azonban azt mutatják, hogy ennek a szempontrendszernek a következetes alkalmazása további támpontok meghatározását igényelné. Egy erre irányuló kérelmet azonban az Alkotmánybíróság elutasított, a bírói gyakorlatra bízva a további mérlegelést.²⁹ Egy becsületsértésért elítélt indítványozó a véleménynyilvánítási szabadságának megsértését állította,³⁰ továbbá kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy állapítson meg további szempontokat annak eldöntésére, hogy egy értékítélet megvalósítja-e a méltóság korlátozhatatlan magjának megsértését, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsületsértést. Az indítványozót azért ítélték el, mert egy település főjegyzőjét és polgármesterét „*hazudozó, alias hírvány ember*”-nek nevezete a jegyzőhöz intézett, az önkormányzat működésével kapcsolatos kritikáját megfogalmazó, a weboldalán nyilvánosan is közzétett leveleiben. Emellett a jegyzőnek, illetve a polgármesternek írt további leveleinek a címzésében mindketőjükre a „*törvénytíró*” jelzőt használta.

Ebben az esetben a fő kérdés az volt, hogy a közügyekhez kapcsolódó közlés mikor valósítja meg az AB gyakorlata alapján a védelem alól kivételt képező, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos megsértését.³¹ Az indítványozó ugyanis azon az állásponton volt, hogy ez csak akkor valósul meg, ha a közlés a közszereplő emberi és nem közszereplői mivoltában érinti a sértett felet. Így álláspontja szerint abban az esetben – így az ő közlései tekintetében is –, amikor közügyekkel kapcsolatban, közszereplői minőségében sértik meg a közszereplőt, nem korlátozható a véleménynyilvánítás szabadsága. Ezen érvelés alapján kérte az Alkotmánybíróságot, hogy alkosson meg egy olyan szempontrendszert, amely alapján eldönthető, hogy az emberi státusz korlátozhatatlan magjának sérelme milyen esetben következik be. Álláspontja szerint ez alapján tudná az eljáró bíróság megindokolni, hogy miért vezetett az adott közlés büntetőjogi felelősségre vonáshoz.³²

Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos alkotmányos szempontrendszert és alapelveket már korábbi döntéseiben meghozta, és ennek az alkotmányos keretnek a tartalommal való megtöltését a rendesbírói gyakorlat már elvégezte. A testület szerint tehát annak megállapítása, hogy egy adott közlés az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sérti-e, az eset összes körülményeinek figyelembe vételével az eljáró rendesbíró mérlegelési jogkörébe tartozik.³³ Az indítványozót elítélő bírósági döntések kapcsán a testület arra a következtetésre jutott, hogy a rendesbírók az alkotmányos szempontrendszer alapján helyesen állapították meg, hogy a vitatott közlések a közügyekhez kapcsolódó, közhatalmi jogosítványokkal rendelkező közszereplőket érintő értékítéletek voltak. A testület álláspontja szerint azonban annak eldöntése, hogy ezek olyan értékítéletek voltak-e, amelyekkel az indítványozó túllépte azt a mértéket, amelyet egy közszereplőnek el kell tőnie, a bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés.³⁴ Így a döntéseket nem találta alkotmányellenesnek, és a panaszt elutasította.

Egy másik esetben³⁵ megosztotta a testületet az arról való döntés, hogy egy közszereplők nyilvános vitájában elhangzó közlések tényállítások vagy értékítéletek, és ez alapján mi az alkotmányos megítélésük.

Az ügy alapjául szolgáló nyilvános vita kiindulópontját az jelentette, hogy egy új történetkutató intézet vezetője egy, a közvélemény tájékoztatása céljából készült interjúban többek között arról is beszélt, hogy a magyarországi zsidóságot a II. világháborúban igazán jelentős veszteség csak a németek bevonulása után érte, és a korábbi, 1941-ben történt első deportálás több történész véleménye szerint is inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető. Erre reflektálva egy másik történész két nappal később egy televíziós műsorban tett nyilatkozatában cáfolta ezt az állítást, kijelentette, hogy sokkal inkább szélsőjobboldali provokációról, mint tudományos közlésről van szó, mivel a magyar történetírásban nincs ilyen álláspont. Kifejtette, hogy mivel a közlés relativizálja a holokausztot, a holokauszttagadás bűncselekményének megvalósítását súrolja. Kifejtette, hogy az intézet vezetője célja a kormányzati politika ideológiai kiszolgálása, melynek elődje a Horthy-rendszer, így annak háborús bűneit igyekszik „tisztára mosni”. Hozzátette, hogy a kormányzat ezt olyan történészekkel – beleértve a kormány által létrehozott, új történetkutató intézet vezetőjét – tudja elérni, akik szakmailag még nem jutottak sokra, szélsőjobboldali irányba nyitottak, és a Horthy-rendszer rekonstrukciójában gondolkodnak.

Az intézet igazgatója jó hírneve és emberi méltósága megsértése miatt polgári pert kezdeményezett a nyilatkozatot tevő történésszel szemben. Keresetében előadta, hogy az alperes állítása, miszerint az intézetvezető szerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, valótlan, és ezt az alperes is tudta. Emellett kifogásolta a szakmai eredményeire és az ideológiai elfogultságára tett kijelentéseket is. Az alperes álláspontja az volt, hogy véleményét egy történelmi, tudományos kérdésben fejtette ki. Az, hogy ezt a felperesre nézve negatív értékítélet formájában tette, neki közszereplőként el kell tűrnie – akkor is, ha a közlés téves vagy igazságtalan. Hivatkozott arra is, hogy a politikai-hatalmi berendezkedés és a felperes tevékenységének bírálata egyaránt alapvető jog. A rendesbíróságok a keresetet nem találták alaposnak. A bírói érvelés szerint a felperes egy intézet vezetőjeként adott nyilvános tájékoztatása következtében számíthatott az azzal kapcsolatos szakmai és társadalmi bírálatra. A közlések egymáshoz való viszonyát és kontextusát értékelve a rendesbíróságok a vitatott nyilatkozatban elhangzottakat a közügyekhez kapcsolódó értékítéletnek minősítették, amely a felperes személyét nem sérti, így azt a véleménynyilvánítás szabadsága védi.

Ezekkel a döntésekkel szemben fordult az intézet igazgató alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, és kérte azok megsemmisítését emberi méltóságának, jó hírnevének megsértése miatt. Indítványában kifogásolta, hogy a rendesbíróságok a történész nyilatkozatát teljes egészében véleménynyilvánításként értékelték, és a bíróságok azon megállapítását is, hogy az elhangzottak nem a személyét, hanem az álláspontját minősítik. Arra hivatkozott, hogy a történész nyilatkozatában róla tudottan valótlan tényt állított – azt, hogy ő a holokausztot idegenrendészeti ügynek tekinti –, ez által megsértette emberi méltóságát, valamint tudósi hitelességét is rontotta. Mindezek alapján az indítványozó álláspontja szerint a rendesbíróságok alkotmányellenes döntéseket hoztak az által, hogy a vele szemben kifejezett közléseket olyan értékítéleteknek tekintették, amelyeket a véleménynyilvánítás szabadsága véd.³⁶

Az Alkotmánybíróság áttekintette a korábbi gyakorlatában tett megállapításait a közügyek megvitatása során a közszereplőkkel kapcsolatos közlések megítélése kapcsán. Hangsúlyozta a véleménynyilvánítás szabadságának kiemelt szerepét a közügyek megvitatásában, amit a közösség és az egyén érdekei együttesen igazolnak. Így a közügyek megvitatása körében mind a büntetőjogi, mind a polgári jogi felelősségre vonás esetében különleges védelmet élveznek azok a közlések, amelyeket a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységével, nézeteivel, hitelességével kap-

csolatban tesznek. Ezeknek a közéleti megnyilvánulásoknak a határát az emberi méltóság korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege jelöli ki. Az AB megerősítette: annak eldöntéséhez, hogy egy adott közlés a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körébe tartozik, vagy azon túlmenve az emberi méltóságot sérti, a fent bemutatott, 2014-ben kialakított szempontokat kell mérlegelni.³⁷

Ezt a szempontrendszer alkalmazva a jelen ügyben megállapította a testület, hogy a történészek között kialakult, a történelmi múlt feldolgozásához kapcsolódó vita, illetve a vitatott közlés a közügyek körébe tartozott. A közlés megjelenési formáját és aktualitását illetően a testület kifejtette, hogy a nyilatkozat egy hírtelevízió műsorában hangzott el, és ezt a vitatott közlést megelőzte az indítványozó közszereplőként, a nyilvánosság bírálatának önként kitett nyilatkozata, melyet a műsor elején egyértelmű témamegjelöléssel, hitelesen összefoglaltak. Ezt követően a testület megállapította, hogy a vitatott közlés – kontextusát és célját is figyelembe véve – az általánosítás és a túlzás megengedett eszközeit alkalmazó, olykor felfokozott hangnemű kritika, azaz értékítélet volt. Az ilyen típusú, közügyeket érintő véleménynyilvánítást pedig akkor is védi a véleménynyilvánítás szabadsága, ha az túlzó, provokatív vagy polemikus stílusú. Végül azt is megállapította a testület, hogy a közlés az indítványozó emberi státuszát, azaz az emberi méltóság korlátozhatatlan magját nem sértette, mivel célja nem a megalázás vagy a jogsértés volt, és nem az indítványozó magánszférájához, hanem a közéleti tevékenységéhez kapcsolódott. Mindezekre tekintettel a testület többsége arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendesbíróságok az alkotmányos szempontok figyelembevételével, és azok helyes értékelésével döntöttek, a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körét nem terjesztették ki alaptörvény-ellenesen, a döntésük tehát nem alkotmányellenes.³⁸

Ezt a döntést azonban a testület 8:7 szavazati aránnyal fogadta el, így egy szavazaton múlt, hogy a bírói döntéseket a testület alkotmányosnak találta, és nem semmisítette meg. Az alkotmánybírák között komoly véleménykülönbség volt az alapjogi probléma fundamentális kérdéseinek megítélésében. A legélesebb véleménykülönbség a közlés típusának meghatározása, illetve az emberi méltósághoz való jog sérelmének kérdése kapcsán alakult ki a bírák között. A kisebbségben maradt bírák különvéleményekben fejtették ki,³⁹ hogy az adott közlés álláspontjuk szerint olyan hamis tényállítás, amelyre vonatkozóan a testületnek amellet, hogy az arra vonatkozó szigorúbb mércét kellett volna alkalmaznia, annak hamis vád jellegét is értékelnie kellett volna az alkotmányos

vizsgálat során.⁴⁰ A különvéleményen lévő bírák nagy része szerint a többségi álláspont azon állítása is helytelen és elfogadhatatlan, mely szerint a közléssel nem sérült az emberi méltóság korlátozhatatlan magja, mivel az indítványozót súlyosan becsmérő, szakmai hitelét aláásó, megalázó közlésről van szó.⁴¹ Kifejtették, hogy az Alkotmánybíróságnak tisztáznia kellene az emberi méltósághoz való jog viszonyát más alapjogokhoz. Álláspontjuk szerint az AB korábbi gyakorlata a véleménynyilvánítás szabadságának feltétlen elsőbbséget tulajdonított akkor is, ha más alapjogok súlyos megsértésével járt annak gyakorlása. Véleményük szerint ez az értelmezés az Alaptörvény rendelkezései kapcsán nem tartható fenn.⁴²

Az emberi méltóság korlátozhatatlan magja megsértésének értelmezését 2018 júliusában egészítette ki a testület egy alkotmányjogi panasz eljárásban. Eszerint az a véleménynyilvánítás tartozik az emberi méltóságot ily módon sértő közlések körébe, amely az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó részének megsértésre irányul. Ilyen lehet a közléssel érintett személy emberi mivoltának, illetve emberként kezelésének tagadása vagy kétségbevonása, illetve az emberi természet legbensőbb köreinek – az ember személyiségének és identitásának – öncélú támadása.⁴³ Abban a kérdésben azonban, hogy a közszereplőknek milyen mértékben kell tűrniük az emberi méltóságukat sértő közléseket, szintén nincs teljes mértékben egyetértés a bírák között.⁴⁴

Mindezek alapján úgy tűnik, hogy az Alkotmánybíróság nem-hogy a rendesbírók számára nem tud ezeknek a kérdéseknek az eldöntésére vonatkozó további konzekvens alkotmányos szempontokkal szolgálni, hanem az általa kialakított szempontok alkalmazásával kapcsolatban a testületen belül is ellentétes felfogások vannak.

Fontos látni ezeknek az eseteknek azon sajátosságát, hogy természetüknél fogva nagyon különbözőek egymástól, így a vizsgálati szempontok mérlegelése más és más eredményre vezethet a konkrét eset sajátos körülményei alapján. Olyan részletes szempontrendszer kialakítása nem lehetséges tehát, amely minden körülményt, valamint azok értékelését is pontosan meghatározza. Ugyanakkor az alapjogi bíráskodás során fontos, hogy a bíróságok e sajátosság ellenére törekedjenek a fogalmi keret kialakítására⁴⁵ és következetes alkalmazására. Ebből a szempontból a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában kialakult, egymással ellentétes szemléletmódok aggodalomra adnak okot.

TUDÓSÍTÁS KÖZSZEREPLŐKRŐL ÉS KÖZÉLETI ESEMÉNYEKRŐL

Négy döntésben a testület a sajtó közszereplőkhöz kapcsolódó tudósításaival, illetve e tekintetben a sajtó polgári jogi felelősségével foglalkozott.

Egy közszereplő képmásához való joga: a Hunvald-ügy

Az első esetben⁴⁶ a jogvita egy folyamatban lévő büntetőeljárásról való tudósításhoz csatolt képről szólt. Két internetes hírportál is tudósított⁴⁷ arról a büntetőeljárásról, amely Hunvald Györggyel – Budapest VII. kerületének korábbi polgármesterével – és társaival szemben folyt. Az egyik ilyen tudósítás során a hírportál illusztrációként egy képet is közzétett a korábbi közszereplőről, amelyen Hunvaldot a bírósági folyosón őr kíséri – a képen kevésbé látszó – vezetőszáron és bilincsben. A kép az eljárás egy korábbi szakaszában készült, amikor az előzetes letartóztatás fenntartásáról való döntés kapcsán vezették bíróság elé. A tudósítás arról szólt, hogy a tárgyaláson a korábbi polgármester nagyrészt tagadta az önkormányzati ingatlanokkal és fiktív megbízási szerződésekkel kapcsolatos vádakot. Hasonló képpel illusztrált tudósítás jelent meg egy másik hírportálon az eljárás egy korábbi szakaszában arról, hogy az előzetesben lévő polgármester lemondott fizetéséről az ügy lezárulásáig.

Ezen illusztrációk miatt indított polgári pert Hunvald Görgy a hírportálokkal szemben azt állítva, hogy az által, hogy a képek készítéséhez és közléséhez nem kérték az engedélyét, sérült a képmás védelméhez fűződő személyiségi joga. Az első- és másodfokú bíróság egyaránt azt állapította meg, hogy a hírportálok megsértették Hunvald képmásához fűződő személyiségi jogát, és a hírportálokat eltiltották a további jogsértéstől, valamint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték. Az első- és másodfokú bíróságok érvelése szerint a közszereplői minőség a büntetőeljárás során megszűnik még abban az esetben is, ha az eljárás az érintett személy közszereplőkénti tevékenységével kapcsolatos bűncselekmény miatt indult. Így az ilyen személyről fénykép elkészítéséhez, valamint nyilvánosságra hozatalához szükség van az érintett hozzájárulására.

Ezzel ellentétes következtetésre jutott a Kúria, amelyhez az egyik hírportál fordult felülvizsgálati kérelemmel. A testület szerint az elsőfokú bíróság he-

lyesen alkalmazta a bírói gyakorlat által kialakított elvet, mely szerint a büntetőeljárásban való részvétel nem minősül közszereplésnek, így az érintett személy hozzájárulására van szükség az őt ábrázoló fénykép elkészítéséhez, illetve felhasználásához. A Kúria azonban úgy vélte, hogy az elsősorban az EJEB gyakorlatában és az AB legutóbbi vonatkozó döntéseiben meghatározott új szempontok a bírói gyakorlat számára is alapul szolgálnak. A Kúria álláspontja szerint a vádlott korábban közszereplő volt, és a vele szemben indított büntetőeljárás köztudomásúlag e tevékenységéhez kapcsolódott. Emellett szintén köztudomású tény volt, hogy a büntetőeljárás során előzetes letartóztatásba helyezték. A Kúria hangsúlyozta, hogy a bírói gyakorlat alapján a sajtó objektív módon, a helyreigazítás kötelezettsége nélkül tudósíthat a büntetőeljárás aktuális állásáról, az ártatlanság vélelme tiszteletben tartásával. Mindezek alapján a Kúria úgy ítélte meg, hogy a konkrét esetben a tudósítás megfelel ezeknek a követelményeknek. A Kúria megállapította, hogy az eljárás tárgya a vádlott közszereplői tevékenységével kapcsolódott össze és közérdekklődésre tartott számot, így az arról való tudósítás céljából fénykép készítése és közzététele nem minősül a képmással való visszaélésnek. Ez csak akkor valósulna meg, ha a kép a tudósítás tartalmától függetlenül, önmagában is megalázó helyzetben ábrázolná a korábbi polgármestert. Mivel azonban a képen az érintett öltönyben látható, a bilincs és a vezetősár pedig közvetlen rátekintéssel nem észlelhető az objektív szemlélő számára, jelen esetben ez nem valósul meg. A Kúria kiemelte, hogy a közérdekű eseményekről való tudósítás joga elsőbbséget élvez a képmás védelméhez való joggal szemben, különös tekintettel arra is, hogy a vitatott tudósítás Hunvald közszereplői tevékenységével függött össze.

Ezzel a döntéssel szemben fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz Hunvald György arra hivatkozva, hogy a Kúria döntése sérti a tisztességes eljárásához való jogát, illetve az ártatlanság vélelmét. Állítása szerint a tudósítás ábrázolása arra ösztönözte a nyilvánosságot, hogy őt bűnösnek tekintsék, és előítéllettel álljanak hozzá az ügyéhez.⁴⁸

Az Alkotmánybíróság az ártatlanság vélelmének általa korábban értelmezett tartalmából indult ki. Eszerint ez a vélelem alapvetően a büntetőeljárásban, a bűnösség megállapításának folyamatában érvényesül, de a jogállami értékek mentén egyre inkább kiterjeszhetően értelmezhető. Ez azonban nem lehet korlátlan: annak érdekében van rá lehetőség, hogy azo-

kat a személyeket, akiknek a bűnösségét nem állapították meg a büntetőeljárásban, megvédje attól, hogy a hatóságok bűncselekmény elkövetőiként kezeljék őket. Ez tűnik ki a testület szerint az EJEB gyakorlatából is. Emellett fontos, hogy az EJEB azt vizsgálta az ártatlanság vélelme és a bűnösséget sugalló sajtóbeli tudósítások közötti konfliktusban, hogy azok a büntetőeljárás során bármilyen módon hatással voltak-e a döntés meghozatalára. Az Alkotmánybíróság figyelembe vette azt az európai parlamenti és tanácsi irányelvet is, amely szerint a hatóságoknak amellett, hogy a sajtó tájékoztatása során az ártatlanság vélelmére figyelemmel kell lenniük, tartózkodniuk kell attól is, hogy a vádlottat szükségtelenül olyan fizikai kényszerítő eszközök alkalmazásával mutassák a bíróságon vagy a nyilvánosság előtt, amelyek a bűnösségét sugallják. Ez azonban

nem érintheti a sajtószabadság védelmét.⁴⁹ Ez azért nagyon fontos szempont, mert nem vitás, hogy a büntetőeljárás során történő képi ábrázolás kapcsán felmerülhet alapjogsérelem. Az ugyanis, hogy a magyar büntetőeljárás szabályok megengedik a vádlottnak ilyen jellegű fizikai kényszerítő eszközökkel való ábrázolását –

ami nagy hatással van az érintett személy közvélemény általi megítélésére –, összetett alapjogi problémát vethet fel; az emberi méltóság, a jó hírnév és a tisztességes eljárásához való jog egyes részeinek vonatkozásában. A megoldás azonban nem a sajtószabadság korlátozása, hanem a vonatkozó büntetőeljárásjogi és végrehajtási szabályok megváltoztatása lehet.

A konkrét esetben az Alkotmánybíróság – a saját korábbi gyakorlatára, illetve az EJEB gyakorlatára támaszkodva, a Kúria érvelését elfogadva – elutasította a panaszt. Megállapította, hogy a Kúria az alkotmányos szempontokra figyelemmel hozta meg a döntését. Nem sérült az ártatlanság vélelme, mivel köztudott volt, hogy Hunvald György előzetes letartóztatásban volt, a képi ábrázoláson pedig az ezzel kapcsolatos fizikai kényszerítő eszközök alkalmazása látható. Az ilyen típusú tudósítás a sajtóban rendszeres. Ettől függetlenül azonban a büntetőeljárás során megillette az ártatlanság vélelme.

Ezzel a döntéssel a testület alkotmányosnak találta és megerősítette azt a bírói gyakorlatot, mely szerint a sajtó a folyamatban lévő büntetőeljárásokról oly módon tudósíthat, hogy mentesül az objektív felelősség alól, amennyiben a tájékoztatás objektív, és az ártatlanság vélelmét tiszteletben tartja. Ezen túlmenően azonban egy további fontos elemmel árnyalta a

gyakorlatot a testület: azt is megállapította, hogy egy korábbi közszereplőnek az e tevékenységével kapcsolatos közlésekkel szemben is fennáll a magasabb tűrési kötelezettsége. A konkrét esetben ugyanis emiatt minősítette a Kúria – mellyel az AB is egyetértett – olyan közérdeklődésre számot tartó eseménynek Hunvald büntetőperét, amelyről való tudósítás esetén nem szükséges az érintett személy hozzájárulása a képmás elkészítéséhez és közzétételéhez.

Tudósítás egy közszereplő sajtótájékoztatójáról

Két döntés a sajtó polgári jogi felelősségével kapcsolatos, a valótlan tényállítások sajtóbeli tudósítás általi terjesztése esetén.

Az első esetben⁵⁰ egy médiatartalom-szolgáltató fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz az öt elmarasztaló kúriai döntéssel szemben, a véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság sérelmére hivatkozva.

Az ügy alapját egy szombathelyi ellenzéki sajtótájékoztatón elhangzott hamis tényállításokról való tudósítás képezte. A sajtótájékoztatón egy ellenzéki párt helyi szervezetének elnökségi tagja „az államosított korrupció iskolapéldájának” nevezte a dohánykoncessziós pályázatokat, amelyek az országban abban az időszakban a közéleti vita egyik kiemelt témáját jelentették. Azt állította, hogy a pályázatokat a kormánypárt helyi bizottsága véleményezte, a végző döntést pedig a kormánypárti választókerületi elnök hozta meg, akit név szerint említett nyilatkozatában. Erről tudósított az indítványozó az általa működtetett internetes oldalon, az elhangzottakat már a címben és az alcímben is idézve. Ezt követően az internetes oldalon közzétették a kormánypárt helyi szervezetének válaszcikkét, majd egy, az eredeti tudósítás tartalmát megismétlő cikket azzal a kiegészítéssel, hogy az ellenzéki politikus hozzátette, hogy a hatóságok feladata lesz annak feltárása, hogy pontosan mi történt a dohánykoncessziós pályázati eljárás során. Ennek a cikknek a végén egy helyreigazítást is közzétettek a helyi választókerületi elnök döntéshozatali folyamatban való részvételével kapcsolatos valótlan tényekre vonatkozóan.

A név szerint említett politikus azonban polgári pert indított a nyilatkozatot tevő politikussal, a médiatartalom-szolgáltatóval, valamint az ellenzéki párttal szemben jó hírvének és becsületének megsértése miatt. A rendesbíróságok egymástól eltérően ítélték meg azt, hogy az indítványozó mentesülhet-e a polgári jogi felelősség alól. Az első fokú bíróság megállapította a jogsértést, melynek indoka az volt, hogy a bírói gyakorlat szerint a sajtó a valótlan tények hí-

reszteléséért csak a büntetőeljárásról való tudósítás kapcsán mentesülhet. Azt, hogy a szóban forgó médiatartalom-szolgáltató a tájékoztatási kötelezettségének eleget téve, megfelelő gondossággal járt el, csak a kártérítési kereset kapcsán értékelte. A másodfokú bíróság ezzel szemben azt állapította meg, hogy mivel a médiatartalom-szolgáltató a szakmai szabályoknak megfelelő gondossággal járt el, a személyiségi jogsértés miatt a felelőssége nem állapítható meg. A felülvizsgálati eljárás során azonban a Kúria – az első fokú ítélet helyben hagyásával – megállapította az indítványozó polgári jogi felelősségét valótlan tény híresztelése miatt. A Kúria álláspontja szerint a sajtót az általa közölt vagy híresztelt tényállítások valósága tekintetében objektív felelősség terheli. Ez alól a bírói gyakorlat alapján csak a hatósági eljárásokról való tudósítás képez kivételt, mivel a tények vizsgálata ilyen esetekben az adott hatóságok feladata.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a valótlan tényállítás híresztelése és az azért való felelősség ilyen kiterjesztő értelmezése a demokratikus közvélemény szempontjából szükséges szabad tájékoztatás sérelmével jár. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy ő a szakmai szabályok betartásával tájékoztatott: a közügyekhez kapcsolódó közlése egy hivatalos sajtótájékoztatón alapult, a tudósítása szöveghű és hiteles volt, és az információ forrása egyértelműen beazonosítható volt. Emellett a másik fél nyilatkozatát is közzétette. Az indítványozó álláspontja szerint az ilyen jellegű tudósítások során az újságírók nincsenek abban a helyzetben, hogy azonnal ellenőrizzék az elhangzott állítások valóságtartalmát. A Kúria általi jogértelmezés tehát arra kényszerítené a sajtót, hogy a felelősségre vonás elkerülése miatt bizonyos eseményekről ne tudósítson. Ez a dermesztő hatás pedig sérti a sajtó szabad tájékoztatási funkcióját és a közönség közérdekű információkhoz való hozzájutását.⁵¹

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria döntése szakjogilag alátámasztható, azonban az alkotmányos szempontokat figyelmen kívül hagyta. A testület kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság feladata a rendesbírósági döntések felülvizsgálata során az, hogy az alkotmányossági követelményeket kiemelve és érvényesítse, így arra is lehetősége van, hogy a jogszabályok szakjogi értelmezéséhez alkotmányos követelményeket fogalmazzon meg. A testület álláspontja szerint a híresztelés polgári jogi fogalmának szokásos bírói értelmezése nem veszi figyelembe a sajtó tevékenységének alkotmányos jelentőségét, nincs összhangban a sajtószabadságból fakadó – az Alkotmánybíróság által kialakított, és ebben a döntésben is irányadónak tekintett – alkotmányos követelményekkel.⁵²

Mindezekre alapozva a konkrét eset vonatkozásában az AB hangsúlyozta, hogy a sajtó a demokratikus közvélemény alakulásában való központi szerepének egyik lényegi eleme a közéleti eseményeknek a nyilvánosság felé közvetítése, és elsődrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, így a közéleti szereplők megnyilvánulásainak és álláspontjának a terjesztése. Ezt az EJEK érveléséből jól ismert fordulat talán támasztotta alá, miszerint nemcsak a sajtó feladatáról van szó, hanem a demokratikus közéleti vita résztvevőinek a szabad tájékozódáshoz való jogáról.⁵³ A testület kifejtette, hogy ettől függetlenül a sajtószabadság nem korlátozhatatlan alapjog, és önmagában a valótlanosságok közlésére nem terjed ki; sőt, az újságírók felelősséggel tartoznak az általuk közölt információk hitelességéért. E tekintetben azonban alkotmányos szempontok mérlegelésére is szükség van. A testület szerint a közéleti szereplők sajtótájékoztatóiról való tudósítás alkotmányos megítélése esetén különös súllyal bír a közügyekre vonatkozó információk áramlásának érdeke, valamint a sajtó viszonya az általa közölt kijelentésekhez. Az adott tudósítás közérdekű ügyre vonatkozó jellege mellett tehát fontos körülmény, hogy a tudósítás során az újságírók nem saját állításaikat vagy véleményüket hozzák nyilvánosságra, nem saját gondolataikkal próbálnak hatást gyakorolni a közvélemény alakulására.⁵⁴

A testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a közéleti szereplők kijelentéseit közvetítő sajtó valótlanságokért való felelősségét más mérce alapján kell megítélni, mint a saját elgondolásaik és döntéseik alapján kialakított médiatartalmakat. Az erre vonatkozó teszt lényege, hogy az újságíró a más személy által tett kijelentéseket hűen, azok beazonosítható forrását egyértelműen megjelölve, saját értékelés nélkül közvetíti-e a nyilvánosság felé; illetve, hogy a jó hírnevének sérelmét állító személy cáfolatának helyet biztosított-e, illetve ennek lehetőségét felkínálta-e az érintett személynek a médiatartalom-szolgáltató. Az ilyen tudósítások kapcsán az Alkotmánybíróság szerint a sajtó felelőssége korlátozott. Ennek indoka, hogy ezekben az esetekben a közszereplők maguk szervezik meg, hogy sajtófigyelmet kapjanak – egyértelműen azzal a céllal, hogy közléseik a lehető legnagyobb nyilvánosságot elérjék. Ebben a helyzetben a média sokkal inkább közvetítő szerepet tölt be a testület szerint, minthogy önálló szereplője lenne a közéleti vitának. Nem saját érvekkel járul hozzá a közügyek megvitatáshoz, hanem a többi résztvevő megnyilvánulásairól számol be. A sajtó korlátozott felelőssége ezekben az esetekben különösen fennáll az AB álláspontja szerint akkor, amikor a közéleti vitában aktívan részt vevő politikusok

állításairól közvetít. Ennek oka, hogy az őket ért bírálatokat a társadalom a demokratikus vita részeként kezeli, és a különböző politikai érdekek mentén értelmezendőknek tekinti. A politikai vitának a társadalom által megszokott velejárója ugyanis, hogy a politikusokat ért bírálatokat rövid időn belül nyilvánosság előtti cáfolat követi.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról való tudósítás a folyamatban lévő büntetőeljárásról és más hatósági eljárásokról való tudósításhoz hasonlóan kivételt képez a sajtó polgári jogi felelőssége körében. Ezekben az esetekben a sajtó ugyanis mentesül a közzétett tényállítások valósságtartalmának ellenőrzésére vonatkozó kötelezettsége alól abban az esetben, ha a testület által kialakított tesztben meghatározott kritériumoknak megfelelően járt el.

A konkrét esetben a testület értékelése szerint a legszorosabb értelemben vett közügyről – egy parlamenti párt helyi szervezetének egy kiemelkedően nagy vitát keltő politikai témában tartott sajtótájékoztatójáról – való tudósítás történt, az ügy alapjául szolgáló tudósítás pedig megfelelt a testület által kialakított mérce követelményeinek.⁵⁵ Éppen ezért a Kúria döntését a sajtószabadsággal ellentétesnek találta, és megsemmisítette. A testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a polgári jogi híreszteléssel kapcsolatos értelmezési probléma az általa megállapított alkotmányos követelmények rendesbírói alkalmazásával orvosolható.⁵⁶

Ez a döntés a sajtószabadság érvényesülése, valamint a sajtó demokratikus államban betöltött feladatainak zavartalan teljesítése szempontjából előremutató a korábbi magyarországi bírói gyakorlathoz képest. Ugyanakkor a tudósításokkal kapcsolatban a sajtószabadság érvényesülése – az AB által figyelembe vett EJEK gyakorlathoz képest is – továbbra is széles körben korlátozott. Az Alkotmánybíróság ugyanis a sajtó valóssághű, saját értékelés nélküli, a forrásokat megfelelően beazonosító tudósítása mellett a felelősség alóli mentesülés kritériumává tette, hogy a sajtószerv a cáfolat lehetőségét biztosítsa, vagy legalább felkínálja a válaszadás lehetőségét a közléssel érintett személynek. Ez a sajtótól elvárt többletkövetelmény tulajdonképpen olyan formáját vezeti be a válaszadás jogának, ami a magyar jogban nem szabályozott jogintézmény, és a sajtószabadság gyakorlása során további terhet jelent a sajtóorgánumok számára. Másfelől, az Alkotmánybíróság döntése a sajtó tudósítási tevékenységi körét illetően csak egy rendkívül szűk kivételt határozott meg az objektív felelősség alól. Ezen értelmezés alapján a sajtószabadság széles körű korlátozása valósul meg, hiszen a

sajtóorgánumokat mások valótlan tényállításainak idézése, illetve tudósítása során akkor is polgári jogi felelősség terheli, ha a rá irányadó sajtóetikai, illetve gondossági szabályoknak megfelelően járt el. Ez alól a rendesbíróági gyakorlat alapján a hatósági eljárásról való tudósítás, illetve ezen új AB döntés alapján a közéleti szereplők által tartott sajtótájékoztatón az adott közéleti szereplők által közölt valótlan tényállításokról való tudósítás képez kivételt. Minden más esetben azonban, amikor a sajtó – a demokratikus közvélemény alakítása szempontjából kiemelt jelentőségű tájékoztatási feladatát ellátva – a közérdekű eseményekről oly módon tudósít, hogy mások állításait idézi, objektív felelősséggel tartozik. A sajtószabadság gyakorlásával kapcsolatos későbbi döntések szempontjából további aggodalomra ad okot, hogy a döntéshez az Alkotmánybíróság hat tagja fűzött különvéleményt, mely vélemények nagy része határozatlan az új alkotmányos követelmény ellen, azaz a sajtószabadság ennél is szélesebb korlátozása mellett érvelt.⁵⁷

Tudósítás egy közéleti eseményről

A sajtószabadság tudósítások esetén megvalósuló széles korlátozottságát támasztja alá egy másik eset,⁵⁸ amelyről két héttel a fenti alkotmányos kritérium meghatározását követően döntött az Alkotmánybíróság. A testület elutasított egy olyan alkotmányjogi panaszt, amelyben egy közérdekű ügygel kapcsolatos valótlan tényállítás tudósításának következtében elmarasztalt hírportál állította a véleménynyilvánítás- és a sajtószabadság megsértését. Az eset alapját az képezte, hogy több internetes hírportál is beszámolt arról, hogy a Románia–Magyarország labdarúgó mérkőzésre tartó magyar szurkolókat szállító busz megállt Konyáron az általános iskola előtt, és a szurkolók egy része a buszról leszállva – a romákkal szembeni erődemónstráció és félelemkeltés látszatával, zászlókat feltartva – elénekelte a székely és a magyar himnuszt. Néhányan rasszista kijelentéseket tettek a romákra. Ezt követően, az eseményről szóló beszélgetés során a helyi roma nemzetiségi önkormányzat elnöke a szurkolókat a Jobbik Magyarországért Mozgalommal – egy szélsőjobboldali párttal – azonosította. Ezt a beszélgetést a YouTube-on is közzétették, melyet az indítványozó az eseményről szóló, „*Romániába tartó szurkolók álltak meg cigány diákokat fenyegetni*” című tudósításában⁵⁹ közvetlenül

hozzáférhetővé tett. Az indítványozó az ügy további fejleményeiről is beszámolt, és további cikkekben ismertette az egymásnak ellentmondó információkat az eset kapcsán. Az esetről más hírportálok is hasonlóképpen tudósítottak, közülük egy idézte az indítványozó első cikkét.⁶⁰

A párt által indított polgári peres eljárás során a nemzetiségi önkormányzat elnöke nem tudta bizonyítani állításai igazságát, így a bíróságok mindhárom fokon megállapították, hogy valótlan tények állításával megsértette a politikai párt jó hírnevét. Az ügyben eljáró bíróságok mindhárom fokon arra jutottak, hogy bár a hírportálok újságírói a hivatás felelős gyakorlása során elvárható gondossággal jártak el, a hírportálok polgári jogi felelőssége megállapítható, mivel más személy jogsértő nyilatkozatának továbbadásával a híresztelést megvalósították, amiért objektív felelősséggel tartoznak.⁶¹

Az indítványozó hírportál álláspontja szerint a rendesbíróági gyakorlat a Ptk. személyiségi jogok megsértését valótlan tényállítások híresztelésével való megvalósítására vonatkozó szabályát olyan tartalommal töltötte meg, mely szerint a sajtó akkor is objektív felelősséggel tartozik az állítások igazságtartalmát tekintve, ha azokat egyértelműen mástól idézi. Azaz akkor is, ha egy vitás kérdéstről a sajtóetikai szabályoknak megfelelően eljárva, pártatlanul és kiegyensúlyozottan tájékoztattott. Az indítványozó álláspontja szerint ez az értelmezés aránytalan terhet ró a sajtóra, hiszen csak olyan állításokat tehet közzé anélkül, hogy felelősségre vonástól kellene tartania, amelynek igazságtartalmáról minden kétséget kizáróan meggyőződött. Ez pedig nagy mértékben megnehezíti és korlátozza a közéleti vitában felmerülő álláspontok bemutatását, ami a sajtó alapvető joga és feladata. Az indítványozó szerint a rendesbíróágok értelmezése a fentiek miatt alaptörvényellenes. Rámutatott arra is, hogy olyan közérdeklődésre számot tartó eseményről tudósított, amelynek pontos körülményei azóta is tisztázatlanok. Az eseménnyel kapcsolatos eltérő álláspontokat bemutatta, szemléltetve az akkor elérhető összes releváns információt. Álláspontja szerint az internetes hírközlésben nem várható el a sajtótól, hogy a közlés hírértékéig rendelkezésre álló rövid időn belül annak teljes igazságtartalmáról bizonyosságot szerezzen pusztán az, hogy az adott témával kapcsolatos álláspontokat pártatlanul bemutassa. Az indítványozó álláspontja szerint egyébként a vitatott közlést a bíróságoknak értéktelként kellett volna minősíteni.⁶²

Az Alkotmánybíróság ebben az esetben azt tekintette alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, hogy hogyan érintik a sajtó polgári jogi felelősségét a pártok és más közszereplők közéleti vitáiról és megnyilvánulásairól való tudósítás törvényi követelményei.⁶³ E kérdés mérlegelése során az Alkotmánybíróság kimerítően ismertette a saját korábbi gyakorlatában, illetve az EJEB gyakorlatában a sajtószabadságra vonatkozó elvi megállapításokat, valamint a sajtó kiemelt feladatait a demokratikus államokban. Hangsúlyozta, hogy különösen széleskörű a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság a közügyekkel kapcsolatban a közhatalmat gyakorlókkal, illetve a közéletben szerepet vállalók tevékenységét érintően.⁶⁴ Emellett megállapította, hogy a sajtószabadság érvényesülését korlátozza a kivételt nem engedő felelősségre vonás a jó hírnevet sértő közlések továbbadásáért.⁶⁵

A testület megvizsgálta a polgári bíróságok vonatkozó gyakorlatát, miszerint a személyiségi jogsértésért a sajtó objektív felelősséggel tartozik. Ez alól kivételt jelent a bírói gyakorlatban, ha a sajtó az Országgyűlés, bíróság vagy más hatóság eljárásáról tudósít, mivel a valóság feltárása ebben az esetben az eljáró szerv feladata. Az előző döntésben a többségi döntés csak a bírósági és más hatósági eljárásokról való tudósítást tekintette ilyen kivételnek, annak ellenére, hogy a történeti alkotmány vívmányaként beidézte az 1848. évi XVIII. törvénycikket, amelyben az Országgyűlés munkájáról való tudósítás is a felelősség alóli mentesülés körébe tartozott. Abban a döntésben Czine Ágnes különvéleményében jelent meg a bírói gyakorlat azon eleme, miszerint az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó eljárásokról való tudósítások esetében is mentesül a sajtó a felelősség alól; ezt a szempontot ebben a határozatban – melynek előadó alkotmánybírója, így a határozat fogalmazója szintén Czine Ágnes volt – a többségi döntés indokolásában idéz fel a testület.⁶⁶ A sajtó objektív felelőssége alól tehát a bírói gyakorlat által kialakított, az Alkotmánybíróság által is elismert kivételt jelent a bírósági és más hatósági eljárások mellett az Országgyűlés eljárásairól való tudósítás is. Továbbá, a testület felidézte a két héttel korábban hozott döntésében kialakított újabb kivételt – a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján elhangzottakról való tudósítást –, illetve az azzal kapcsolatban kialakított tesztet.⁶⁷ A konkrét esetben a testület megállapította, hogy a rendesbíróságok helyesen jutottak arra a kö-

vetkeztetésre, hogy a vitatott közlés tényállítás, mivel annak valóság tartalma egyértelműen vizsgálható. A per folyamán pedig az is egyértelműen kiderült, hogy a tényállítások valótlanok voltak, mivel a szurkolók nem tartoztak szervezetileg a Jobbikhoz.⁶⁸

Ebben az esetben azonban az Alkotmánybíróság nem találta alkalmazhatónak a tudósításokkal kapcsolatos új tesztet. Ezt azzal támasztotta alá, hogy ebben az esetben nem sajtótájékoztatóról, hanem egy közérdekű eseményről való tudósítás történt – amit ennél fogva a testület olyan tudósításnak tekintett, amely a sajtó saját értékelését is tartalmazta.⁶⁹ Mivel ez az eset nem tartozik a bírói gyakorlat és az Alkotmánybíróság által megállapított kivételek közé, a testület alkotmányosnak találta a hírportálok polgári jogi felelősségre vonását.⁷⁰ Ezzel szemben négy alkotmánybíró párhuzamos indokolásban kifejtett álláspontja az, hogy abban az esetben, amikor a sajtó a nyilvánosság előtt már eleve megjelent közéleti megnyilvánulásról tájékoztat, és a már megjelent közlést változatlan formában és tartalommal használja fel – mint ahogy jelen esetben is történt –, egyfajta közvetítő fórumként jár el. Így a felelősség a közlések megfogalmazóját terheli, nem a közvetítő sajtóorgánumot. Amennyiben a sajtó ezt a sajtótájékoztatóra kialakított teszt kritériumainak megfelelően teszi, álláspontjuk szerint mentesül az objektív felelősség alól.⁷¹ Ez alapján nem világos, hogy miért nem szavaztak a bírói döntés megsemmisítése mellett, és miért nem különvéleményben foglalták meg ezt az álláspontjukat.

Mindezek alapján látható, hogy az Alkotmánybíróság jelenlegi álláspontja az, hogy a sajtó tudósító tevékenysége körében differenciált felelősségre vonás lehetséges. Főszabályként elfogadja a valótlan tények tudósítása során a híresztelés szokásos értelmezésével járó objektív felelősséget, amely alól szűk körben kivételt enged. Álláspontom szerint ez a különbségtétel a tudósítások között a sajtószabadság aránytalan sérelmével jár, és nem felel meg az Alkotmánybíróság által a New York Times-szabályt és az EJEB gyakorlatát alapul véve kimunkált, a közszereplőkkel kapcsolatos közlésekre vonatkozó mércének, melyet a testület a polgári jogi felelősségre vonással kapcsolatban is irányadónak tekintett. Észre kell venni ugyanis a valótlan tényállítások híreszteléséért is csak abban az esetben lehet felelősségre vonni a közlő felet, ha állításainak hamisságát tudta, vagy a foglalkozása szabályai szerinti gondosságot elmulasztotta.

Ezt figyelembe véve nem következetes az az értelmezés, mely szerint a sajtó mentesül a felelősség alól abban az esetben, amikor a közérdekű ügygel kapcsolatos, közszereplő által szervezett sajtótájékoztatóról tudósítva idézi mások hamis tényállításait, abban az esetben azonban nem, amikor ugyanezt egy közérdekű eseményről való tudósítás alkalmával teszi. Ezekben az esetekben ugyanis az alkotmányos vizsgálódás lényeges szempontjai az ügy közérdekűsége, a sajtó egyértelmű, szöveghű, jóhiszemű – azaz a szakmai gondosságnak megfelelő – tudósítása. Az, hogy az adott esetben egy előre megszervezett sajtótájékoztatóról vagy egy aktuális közéleti eseményről való tudósításról van szó, az ügy megítélése szempontjából teljesen lényegtelen. Az Alkotmánybíróság ezzel ellentétes értelmezése a sajtószabadság aránytalan korlátozásának megvalósítását teszi lehetővé.

*Hatósági eljárásról való tudósítás megítélése:
a cikk címe és tartalma*

Az Alkotmánybíróság 2018 nyár elején döntött egy egyházmegye alkalmazásában álló személyekkel kapcsolatos hatósági eljárásokról beszámoló cikk⁷² rendesbíróági megítéléséről. A cikk címében az szerepelt, hogy kényszerítés miatt nyomoznak a püspök ellen, akinek a neve a címben is megjelent. A cikk arról számolt be, hogy egy egyházi alkalmazottat, aki az egyházmegyében zajló jogellenes cselekményeket az illetékes hatóságoknál bejelentette, kirúgással fenyegették, szolgálati lakásából ki kellett költöznie, a számítógépét pedig lefoglalták. A cikk megfogalmazása szerint az ügyészség kényszerítés gyanúja miatt nyomozást rendelt el a püspök és a püspöki helynök „cselekedeteivel kapcsolatban”. A cikk részletesen beszámolt az ügyészség határozatáról, valamint arról, hogy a gyanúsítást az érintettekkel nem közölték. A cikk arra is utalt, hogy a csalás és más bűncselekmények miatti nyomozást megszüntették. A cikkben az is megjelent, hogy az egyházmegyében már a nyomozás ideje alatt „megindult a hajszát a lehetséges bejelentők után”. Emellett a cikk a „*Politizáló papp*” címet viselő keretes írásban tárgyalta a szóban forgó püspök aktív politikai és közéleti tevékenységét, valamint kritizálta a püspök döntéseit az állami támogatások felhasználását illetően.⁷³

A püspök és a püspöki helynök polgári pert indítottak a szerző ellen becsület védelméhez és emberi méltósághoz való joguk megsértése miatt. Állításuk szerint a cikk valótlanul számolt be az egyházmegyével kapcsolatos nyomozásokról, mivel konkrétan személyükkel kapcsolatos nyomozás nem történt, nem folytattak hajszát a bejelentők ellen, nem fenyegették

meg, nem rúgták ki a bejelentőt és a számítógépét a tulajdoni viszonyok tisztázása után visszaadták. Továbbá, álláspontjuk szerint a cikk azt a hamis látszatot keltette, hogy a püspök jogellenesen használta fel a pénzügyi forrásokat, illetve, hogy a kapott támogatás összefüggésben állt politikai tevékenységével.

Az első- és másodfokú bíróság eltérően ítélte meg az ügyet, a Kúria azonban a felülvizsgálati eljárásban – az elsőfokú bíróság döntését teljes egészében helyben hagyva – elutasította a keresetet. Érvelésében a Kúria az alkotmányos szempontok figyelembe vétele után a PK 12. számú állásfoglalásra hivatkozott, amely szerint a sajtóközleményt a maga egészében kell vizsgálni, az egymáshoz tartozó részeket összefüggésükben kell értékelni, és figyelemmel kell lenni a társadalmi közfelfogásra. Ez alapján arra a következtetésre jutott, hogy összességében a cikk nem állított valótlanosságot, mivel a cikk címével ellentétben a püspök ellen valóban nem indult büntetőeljárás, a cikk szövegében azonban részletesen beszámolt a nyomozás állásáról, amelynek alapja valóban a felperesek magatartása volt, továbbá a cikk előzetes ítéletet nem mondott. A többi kifogásolt állítással kapcsolatban pedig azt állapította meg a Kúria, hogy azok az adott folyamatban és összefüggésekben olyan véleménynek tekinthetők, amelyeket a véleménynyilvánítás szabadsága véd. A „*Politizáló papp*” című írást pedig teljes egészében olyan véleménynek tekintette, amelyet egy közéleti szereplőnek el kell tűrnie.⁷⁴

Az indítványozók ezzel kapcsolatban azzal érveltek az alkotmányjogi panaszukban, hogy a Kúria alkotmányellenesen találta a velük szemben indult büntetőeljárásról szóló valótlan közléseket megengedhetőnek, ami által megsértette az emberi méltóságukat és a jó hírnevüket; továbbá, a döntés szerintük ellentétes az ártatlanság vélelmével is.⁷⁵

A fentiekre irányuló panaszukat az Alkotmánybíróság megalapozottnak találta, érvelése és megállapításai azonban ellentmondásosak. A testület hangsúlyozta, hogy a Kúria által alkalmazott értelmezést – mely szerint a sajtócikkben közölt információkat összességükben és összefüggésükben kell értékelni, és ha egy sajtócikk egésze összességében valós tájékoztatást nyújt, akkor a cikk egyes mondataiban vagy fordulataiban szereplő valótlanosságok vagy pontatlanságok nem alapozzák meg a jogi felelősségre vonást – továbbra is fenntartandónak, valamint az Alaptörvénnyel összhangban lévőnek tartja.⁷⁶ Ugyanakkor a testület azt is megállapította, hogy ez az értelmezés nem alkalmazható a cikk címének megítélésére, mivel az az olvasók figyelmének felkeltését célzó, a cikk tartalmára vonatkozó kiemelés, amelynek a személyiségi jogok megsértésére fokozott hatása lehet. E kiemelt szerepe miatt a címet önállóan – nem pedig

a cikk többi részével összességben – kell értékelni a személyiségvédelem körében. Továbbá azt is megjegyyezte a testület, hogy ettől függetlenül egy cikk címe természetéből fakadóan tartalmazhat leegyszerűsítést és pontatlanságot, azonban ezek jogszerűségét, azaz félrevezető vagy megtévesztő jellegüket önmagában a cím alapján kell megítélni, nem pedig a cikk tartalmával összefüggésben.⁷⁷ A testület ezen érvelés alapján a konkrét ügyben megsemmisítette ugyan a Kúria döntését, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a cikk címének megítélése az említett szempontok alapján továbbra is az ítélező bíróságok feladata,⁷⁸ azaz a megismételt eljárásban a bíróság e szempontok mérlegelése alapján ugyanerre a döntésre is juthat.⁷⁹ Ez az érvelés a rendesbíróságok számára nem nyújt megfelelő támpontokat. A testület indokolása a döntésképtelenség érzetét kelti. Egyrészt fenn akarja tartani a korábbi bírói jogértelmezést, mely szerint egy sajtócikkben szereplő közléseket összességükben, egymással való összefüggésükben kell értékelni az adott közlés megítélésekor. Másrészt úgy tűnik, hogy a szóban forgó cikknek a címe mégis zavart kelthetett a testületben, mivel indokoltnak találta egy, a cikk címére vonatkozó általános értelmű kivétel megfogalmazását. A konkrét esetre vonatkozóan azonban nem mondta ki, hogy a cikk címét olyan valótlan tényállításnak tekinti-e, amely sérti az érintett közszereplő emberi méltóságát és jó hírnevét, hanem ennek a kérdésnek az eldöntését ismét a rendesbíróságokra bízta. A cikk címére vonatkozó kivétel megfogalmazása az ebben a kérdésben való konkrét döntés nélkül nem sokat segít az ítélező bíróságoknak az alkotmányos szempontok helyes értelmezésében. Úgy gondolom, hogy a testület döntése akkor lett volna előremutató, ha az alkotmányos szempontokra vonatkozó általános megállapítások mellett ezeknek a konkrét ügyben való megítéléséről is döntött volna. Ebben a formában azonban a döntésnek az érvelése a rendesbíróságok számára leginkább egy jól ismert magyar szólással fejezhető ki: „Nesze semmi, fogd meg jól!”

KÖZSZEREPLŐK NAPJAINKBAN: VAN ÚJ A NAP ALATT?

Az Alkotmánybíróságnak 2018 tavaszán ismét alkalma adódott a közszereplők körébe tartozók ismérére vonatkozó állásfoglalásra, amikor olyan rendesbírósági döntéseket kellett vizsgálnia, amelyek két közéleti szereplő nyilvánosság előtti „csatája” során kinyilvánított közléseket ítélték meg.⁸⁰

Az ügy alapját két közösségi oldalon megjelent bejegyzés képezte, melyekben a kritikus médiaszemélyi-

ség, Puzsér Róbert élesen bírálta Hajdú Péter televíziós személyiséget. A két médiaszereplő közötti konfliktus nem újkeletű; Puzsérrel szemben – éles kritikái miatt – Hajdú már korábban is több büntető-, illetve polgári eljárást kezdeményezett. Jelen esetben az egyik csípős bejegyzésben éppen a peres eljárások sorozatos indítására utalt Puzsér Róbert, amikor „*mindannyiunk életét megkeserítő pszichopata*”-ként jellemezte Hajdú Pétert, aki „*zavaros körülmények között jutna köztévés szerződésekhez*”. Egy néhány nappal későbbi bejegyzésben pedig az említett peres eljárásokat „*egy médiapszichopata jogi terrorja*”-ként értékelte. Ezeknek a bejegyzéseknek a jogsértő voltára hivatkozva indított újabb polgári eljárást Hajdú Péter az emberi méltóságának, illetve a jó hírnévhez fűződő személyiségi jogának sérelmét állítva. A rendesbíróságok – abból kiindulva, hogy két közszereplő nyilvánosság előtt zajló vitájában került sor a megnyilvánulásokra, valamint figyelembe véve a kontextust is – a bejegyzések mindhárom vitatott részét a közlő fél véleményének minősítették, ezáltal a véleménynyilvánítás szabadsága által védettnek találták, amelyeket a felperesnek közszereplőként el kell tűrnie.

A másodfokú ítélettel szemben fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz a közlések által érintett mediaszemélyiség. Indítványában kifejtette, hogy a rendesbíróságok tévesen minősítették őt olyan közszereplőnek, akinek a tevékenységéhez kapcsolódó bírálatokkal kapcsolatban fokozott tűrési kötelezettsége van. Ezt az állítását azzal igyekezett alátámasztani – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát teljesen félreértelmezve –, hogy a testület gyakorlata alapján csak a közhatalmat gyakorlóknak, illetve a közszereplő politikusoknak kell többet elviselniük a nyilvános bírálatok kapcsán. Ebből a téves előfeltevésekből kiindulva azt állította, hogy megsértették az emberi méltóságát, mivel ő az egyik említett kategóriába sem tartozik, illetve a vele kapcsolatos közlések nem tartoztak a közügyekhez. Továbbá, állítása szerint a rendesbíróságok az alkotmánybírói gyakorlattal szemben hozták meg a döntésüket, ami által a tisztességes eljáráshoz való joga és az Alaptörvénynek a bírói jogalkalmazásra vonatkozó 28. cikke, a jogbiztonság és az Alaptörvény kötelező voltáról rendelkező R) cikk (2) bekezdése is sérült. Mindezeket túl az indítványozó álláspontja szerint a rendesbíróságok tévesen minősítették tényállításnak a vitatott közléseket, ami által megsértették az emberi méltósághoz, illetve a jó hírnévhez való jogát. Az indítványozó véleménye szerint a vitatott közlések valóságtartalma egyértelműen bizonyítható, így tényállításnak minősülnek.

Az Alkotmánybíróság az indítványnak a tisztességes eljáráshoz való jogra, illetve a jogbiztonságra és

az Alaptörvény kötelező voltára vonatkozó cikkek sérelmét állító részét nem fogadta be, mivel azok az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálására vonatkozó törvényi feltételeknek nem feleltek meg.

Az indítványnak azon része azonban, amely az indítványozó közszereplői minőségét az alkotmánybírói gyakorlat alapján tagadta, a testület szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, melynek keretében azt kell vizsgálnia, hogy a vitatott közlések a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körébe tartoznak-e, illetve az indítványozónak el kell-e tűrnie azokat.

Az Alkotmánybíróság elsőként felidézte saját korábbi döntéseiből és az EJEB vonatkozó gyakorlatából az ügy szempontjából releváns megállapításokat. Kiindulópontja a véleménynyilvánítás szabadságának demokratikus jogállamban való kiemelt védelme, illetve a demokratikus társadalomban való jelentősége volt. A testület álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadságának fokozott védelme a közügyek megvitatására, a közhatalom gyakorlására, a közfeladatokat ellátók, illetve a közéletben szerepet vállalók tevékenységére egyaránt vonatkozik. Ez alapján a politikai jellegű közéleti közlések a véleménynyilvánítás szabadságának legbensőbb védelmi körébe tartoznak, és korlátozásuk csak nagyon szűk körben lehetséges.⁸¹ Fontos azonban, hogy a közéleti kérdések köre nem merül ki a politikai szólásokban és a közhatalmat gyakorlók tevékenységének bírálatában, hanem sokkal szélesebb azoknál. A közéleti vitának nemcsak a közhatalmi szervek működése lehet a tárgya, hanem bármilyen, a társadalmat érintő – így például az üzleti élettel, a környezetvédelemmel stb. kapcsolatos – kérdés. Az ilyen kérdésekben való bármely megnyilvánulás beletartozhat a véleménynyilvánítás szabadságának kiemelt védelmi körébe.⁸² Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közéleti vita jelentős részét a közélet alakítóira vonatkozó, illetve a közéleti szereplők és a közvitában résztvevők egymás nézeteinek és tevékenységének bírálatát kifejező megnyilvánulások alkotják. Ez az egyik indoka annak, hogy nekik az ilyen típusú közlésekkel szemben másokhoz képest többet kell elviselniük. A közlő fél véleménynyilvánítási szabadsága, valamint a közszereplő emberi méltósága, illetve személyiségének védelméhez kapcsolódó jogai közötti alapjogi konfliktus eldöntésére az Alkotmánybíróság a strasbourgi bíróság gyakorlatában kimunkált vizsgálati szempontok alapján alakította ki saját szempontrendszerét. Ez alapján a közlés közérdekű vitához való tartozásának vizsgálata után azt vizsgálja a testület, hogy a közlés nyilvános közszereplésre vonatkozik-e. Ennek keretében nem az érintett személy státuszából kell kiindulni, hanem abból, hogy a köz-

lés a közügyek megvitatására vonatkozik-e. A konkrét helyzet az, ami alapján el lehet dönteni, hogy a közléssel érintett személy abban a vonatkozásban közszereplőnek tekinthető-e. Ennek egyik legfőbb ismerve a testület szerint az, hogy az érintett az adott közéleti vitában véleményformáló szerepet tölt-e be. Az alapjogi mérlegelés során további vizsgálandó kritérium a közlés típusa – tényállítás vagy értékítélet –, valamint az, hogy a közlés sérti-e az emberi méltóságot, illetve az érintett jó hírnevét. Mindezeknek a vizsgálata és értékelése mindig az egyedi ügyben szükséges.⁸³

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt állapította meg, hogy annak ellenére, hogy korábbi gyakorlatában már a közszereplők tág személyi körét meghatározta, és ennek a kérdésnek a konkrét esetekben való megítélését a jogalkalmazói gyakorlatra bízta, nem alakult ki a közszereplői minőség meghatározására vonatkozó egyértelmű szempontrendszer. Ezt a hiányt ebben a döntésben igyekszik pótolni a testület; kifejezetten azzal a céllal, hogy a joggyakorlatban alkalmazható legyen. Ebben a kérdésben a testület abból indult ki, hogy napjaink változó társadalmi viszonyaiban – tekintettel arra, hogy a kommunikációs eszközök rendkívüli mértékben megváltoztak – a közszereplői kör szélesedése tapasztalható. Ezáltal olyan személyek is a közéleti vita alakítóivá válhatnak, akik a személyi státuszuk alapján nem közszereplők. Ezeket a személyeket a testület a közhatalmat gyakorlókhoz és a közszereplő politikusokhoz – akiket ebben a döntésben kiemelt közszereplőként definiál – képest kivételes közszereplőknek nevezi. Ebbe a körbe sorolja azokat a médiaszereplőket, akik a közéleti vitában véleményformáló szerepet töltenek be. Mindezek mellett a testület hangsúlyozza, hogy a közszereplői minőségről mindig az egyedi eset körülményeinek – különösen a konkrét közéleti vita jellegének – mérlegelésével lehet dönteni. Az első mérlegelési szempont tehát az, hogy a közlő fél megnyilvánulása valamilyen közéleti kérdéshez kapcsolódott-e. A második vizsgálati szempont arra vonatkozik, hogy a közléssel érintett személy önkéntes elhatározása alapján vált-e a közélet alakítójává. További vizsgálandó tényező a testület szerint, hogy a közléssel érintett személynek milyen lehetőségei vannak arra, hogy az őt ért nyilvános bírálatokra reagálhasson.⁸⁴ Ezt kiegészítve Schanda Balázs párhuzamos véleményében arra mutat rá, hogy mindemellett az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata és a strasbourgi gyakorlat alapján az is fontos, hogy a közügyek körébe tartozó kérdéseket illetően azoknak a személyeknek is magasabb a tűrés kötelezettségük – a konkrét társadalmi vita erejéig –, akik a közszereplést nem önként vállalják.⁸⁵ Azzal együtt, hogy egyetérttek az al-

kotmánybíró tisztázó megállapításaival, azt gondolom, hogy ezt elvileg az Alkotmánybíróság többsége által leírt szempontrendszer sem zárja ki, mivel az a közéletben aktívan résztvevő közszereplők tűrési kötelezettségének megítélésére vonatkozik. Azoknak a magánszemélyeknek az esetében, akik egy konkrét közéleti vita érintettjeivé váltak valamilyen tevékenységük miatt, nem ezt a mércét kell alkalmazni, hanem – ahogy az alkotmánybíró is rámutat – a közügyek vitájához kapcsolódó sajátos tesztet.

A konkrét ügyben az alkotmányjogi panaszt elutasította a testület. A fenti vizsgálati szempontok alkalmazásával megállapította, hogy a rendesbíróságok helyesen ítélték meg, hogy a két közszereplő közötti vita széleskörű közérdeklődésre tartott számot, és a sérelmezett közlések az indítványozó médiatevékenységével kapcsolatosak. A közlések egy része pedig – azáltal, hogy az indítványozó zavaros körülmények között létrejött köztévés szerződésére irányul – a magyar sajtószabadság helyzetének a kritikus elemzését is szolgálja. Az Alkotmánybíróság kiemelte továbbá, hogy az indítványozó széles körben ismert médiatevékenysége jelentős mértékben véleményformáló hatású a társadalomban, mivel az általa készített médiatartalmak közéleti kérdésekhez kapcsolódnak. Így az erre vonatkozó bírálatnak szintén közéletalakító, véleményformáló hatása van. A közszereplői státusszal kapcsolatban tehát helyesen mérlegelték az alkotmányos szempontokat a rendesbíróságok.⁸⁶ Szintén az alkotmányos értelmezési kereteken belül, helyesen jutottak arra a következtetésre a rendesbíróságok, hogy a vitatott közlések – kifejezésmódjukat és kontextusukat is figyelembe véve – olyan értékítéletek voltak, amelyeket az indítványozónak mint közszereplőnek el kell tőrníe.⁸⁷

Ezeknek a kritériumoknak a megerősítése mindenképpen előremutató, különösen azért, mert Magyarországon az utóbbi években tendenciává vált, hogy azok a közszereplők, akik nem gyakorolnak közhatalmat, de a közéleti, társadalmi vita résztvevői és alakítói, közszereplői minőségüket tagadva indítanak pert az őket érintő nyilvános bírálatokat sérelmezve.⁸⁸ Ugyanakkor fontos látni, hogy a közéletben szerepet vállaló személyek – így jelen ügy indítványozója is – mind az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata, mind az EJEB vonatkozó esetjoga alapján, ugyanezen szempontok miatt eddig is közszereplőnek minősültek. Ezt mutatja az is, hogy a konkrét ügyben eljáró rendesbíróságok mindkét fokon e szempontrendszer alapján hozták meg a döntésüket.⁸⁹ Az ebben a döntésben felsorolt szempontok tehát semmilyen újdonságot nem hoznak a közszereplői minőség megítélésében. Ennek a döntésnek a jelentősége abban áll, hogy ezeket a

szempontokat a testület megszerezte, és alkalmazásuk módját a joggyakorlat számára részletesen kifejtette. Kérdés, hogy mi lehet a következménye a későbbi gyakorlatban a kiemelt közszereplő, valamint a kivételes, egyedi közszereplő megkülönböztetésének. A döntés alapján úgy tűnik, hogy ez az új fogalomhasználat csak elnevezésbeli változást jelent a korábbiakhoz képest, hiszen a közhatalmat gyakorlókhoz és a politikusokhoz képest tekinti a közéleti vita résztvevőit kivételes közszereplőknek a testület. Ugyanakkor nem szerencsés, sőt, félrevezető lehet a közéleti vita alakítóit kivételes közszereplőknek nevezni, hiszen a közéleti kérdésekkel kapcsolatos nyilvános tevékenységük révén a közügyek megvitatásának állandó résztvevői, és közszereplősük mindennapos, nem pedig kivételes.

A fent elemzett, az egyházmegyében zajló nyomozásokról beszámoló cikkel kapcsolatos döntésben a közszereplők csoportosításával kapcsolatban is tett megállapításokat az Alkotmánybíróság. Ebben esetben a közéletben is szerepet vállaló egyházi személyek tagadták közszereplői státuszukat. Állításuk szerint egyházi tevékenységük során ők közfeladatot látnak el, ugyanakkor e tevékenységük nem kapcsolódik a közügyekhez, nem gyakorolnak közhatalmat, és nem minősülnek közszereplő politikusnak sem, így a nyilvános közlésekkel kapcsolatos magasabb tűrési kötelezettség rájuk nem vonatkozik.⁹⁰ Az Alkotmánybíróság többsége az indítványozóknak ezt az érvét nem találta megalapozottnak, mivel a véleménynyilvánítást fokozottan védő mérce alkalmazása nemcsak a közléssel érintett személyi státuszától függ, hanem a közlés közügyek körébe tartozásától is. A testület megállapítása szerint a Kúria helyesen ítélte meg az indítványozók által támadott döntésben azt, hogy az egyik indítványozó a nyilvános közéletnek is aktív szereplője, a vele – és egy az egyházmegye belső kormányzatában őt segítő egyházi személlyel – kapcsolatban megjelent közlések pedig a közügyekhez kapcsolódtak, így a mérce vonatkozik erre az esetre is. E tekintetben azonban az alkotmánybírák között nem volt egyetértés.⁹¹ Továbbá, a többségi érvelésben megjelenik egy, a konkrét esetre a fenti érvek alapján nem vonatkozó, az egyházi személyek tűrési kötelezettségére vonatkozó általános mérce kialakításának lehetősége. A többségi érvelés úgy fogalmaz, hogy az egyházi személyekkel kapcsolatos közlésekre vonatkozóan – figyelemmel az állandóan különváltan működő vallási közösségek és vezetők sajátos helyzetére és feladataikra – a közszereplőkre vonatkozó általános mércéhez képest más mérce alakítható ki, hasonlóan a bírakra vonatkozó speciális mércéhez, még akkor is, ha a közlések tár-

sadalmi ügyeket érintenek.⁹² Azaz, az egyházi vezetőkre vonatkozóan olyan mércét tart elképzelhetőnek a testület, amely alapján nekik kevesebbet kellene tűrniük a velük kapcsolatos nyilvános közlésekkel kapcsolatban, mint más közszerplőknek. Ez a rövid utalás azonban önmagában keveset mond arról, hogy milyen esetekben kellene az egyházi tisztségviselőknek kevesebbet tűrniük a tevékenységükkel kapcsolatos bírálatokkal szemben, illetve arról, hogy ezt milyen érvek igazolnák, hiszen a vallási feladatok végzése is lehet a közéleti, társadalmi vita tárgyát képező közügy. További kérdés, hogy ha lenne ilyen, akkor, mi lenne az e tevékenységükkel kapcsolatos, eltérő mérce. Ezek a kérdések mindenképpen pontosításra szorulnak. Fontos azonban megjegyezni, hogy az ilyen, további korlátozásokat lehetővé tevő újabb mércék kialakítása a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság gyakorlása, valamint a demokratikus közéleti vita megvalósulása szempontjából nem előremutató.

ÖSSZEGZÉS

A legutóbbi döntések elemzése után látható, hogy a magyar Alkotmánybíróság közszerplőkkel kapcsolatos közlésekre vonatkozó gyakorlata a saját korábbi gyakorlatához való viszonya, az újabb mércék kialakítása és alkalmazása, illetve a rendesbírók számára további alkotmányos követelmények meghatározása szempontjából bizonytalanságokkal terhelt. Az elemzett döntések egy részét a szólás- és sajtószabadság érvényesülése szempontjából fontos és előremutató fejleményként értékelhetnénk, azonban a gyakorlat más részeiben olyan következtetlenségeket tapasztalunk, amelyek az előbbieket zárójelbe tesszik vagy megkérdőjelezzik. A korábbi, a panaszokat visszautasító gyakorlathoz képest fontos változásnak tűnik, hogy az alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság célul tűzte ki a rendesbírók számára olyan alkotmányos kritériumokat meghatározását, amelyeket alkalmazva a rendesbírói gyakorlatban az alapjogi problémákra érzékeny, az azokkal kapcsolatos alkotmányos követelményeket mérlegelő, következetes jogalkalmazás valósulhat meg. Az azonban, hogy egy adott kérdéskörben ezt valóban megteszi-e a testület, egyelőre esetleges. Az így meghatározott szempontok további alkalmazása pedig szintén kérdéses. A konkrét esetekben a mérlegelés eredményével kapcsolatos kételyeket fokozzák

az alkotmánybírák közötti nézetkülönbségek a közszerplők bírálatával kapcsolatos alapjogi probléma megítélését illetően.

A testület gyakorlatát összességében szemlélve nem tudhatjuk, hogy a legutóbbi fejleményeket a későbbiekben valóban következetesen fogja-e alkalmazni, vagy azoktól eltérve, más indokok alapján más irányt vesz-e, és teljesen eltérő következtetésekre fog-e jutni. Ez tehát a mai magyar alkotmánybírói gyakorlat saját(os) útvesztője. Ebből az útvesztőből a

megfelelő kiutat megtalálni – azaz koherens alapjogi gyakorlatot kialakítani – nem lehetetlen, de semmiképp sem egyszerű feladat. Ehhez a közszerplők bírálatával kapcsolatos döntések megvizsgálásával, az azokban érzékelhető bizonytalanságok feltárására irányuló szakmai vitát követően, megalapozott alapjogi érvelés alapján, az alkotmányos elvek és mércék egymáshoz való viszonyának tisztázása és az így kialakított alkotmányos szempontrendszer következetes alkalmazása, valamint alakítása szükséges. Ennek elérése és ez által a rendesbírók alapjog-értelmezési kereteinek konzekvens meghatározása hosszú folyamat eredménye lehet.

Ez az alapjogi bíráskodásban általános elvárás, de a szólás- és sajtószabadság esetében ennek tétje nem önmagában az egyéni szabadságjogok érvényesülése, hanem egyúttal a közügyek szabad megvitatásának lehetősége is.

JEGYZETEK

* A publikáció megjelenését az EFOP3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosítószámú, „*Tebetségből fiatal kutató*” – *A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban* című pályázat tette lehetővé.

1. Ennek részletes elemzését lásd: D. TÓTH Balázs: A precedensalapú döntéshozatal alapkérdései a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában, *Fundamentum*, 2009/4. 88–100.; D. TÓTH Balázs: A rendesbírói és az alkotmánybírói precedensalkalmazás egy esete: az adótarozásért való mögöttes felelősség megállapítása, *Alkotmánybírói Szemle*, 2014/2. 139–158.
2. 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219–237.
3. SÓLYOM László: *Az alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon*, Budapest, Osiris, 2001, 141–143.
4. 34/2004. (IX. 28.) AB határozat, ABH 2004, 490–503.

5. 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484–505.
6. Ennek hatásait az első év után elemezte Halmai Gábor. Lásd: HALMAI Gábor: In memoriam magyar Alkotmánybíróság, A pártos alkotmánybíróság első éve, *Fundamentum*, 2014/1–2. 36–64.
7. BRAGYOVA András – HALMAI Gábor: „A szakmai vita és érvelés esélye fennmaradt” – Bragyova András alkotmánybíróval Halmai Gábor beszélget, *Fundamentum*, 2014/1–2. 67. Később a testület összetétele tovább változott, azonban ahogyan azt látni fogjuk, az alapjogi kérdések megítélésakor a megosztottság továbbra is gyakori.
8. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, ABH 2014. március 13. 230–242.
9. Az alkotmányjogi panasz eljárás első öt évének vonatkozó gyakorlatát korábban részletesen elemeztem az Alkotmánybíróság és a Kúria közös kutatási projektjében. Lásd: BALOGH Éva: Az absztrakt normakontroll eljárásban kidolgozott elvek alkalmazási gyakorlata az alkotmányjogi panasz eljárásban a közszereplőkkel kapcsolatos ügyekben, in *Alkotmánybíráskodás, demokrácia, jogállamiság. Az Alaptörvény alkalmazásának tapasztalatai. A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara oktatóinak tanulmányai*, szerk. CHRONOWKSI Nóra – SÓLYOM Péter (megjelenés alatt).
10. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2017. december 8., 1942–1955.
11. D. Тórn: A precedensalapú... (1. vj.) 95.
12. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [10]–[19], uo. 1943–1944.
13. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [29], uo. 1946.
14. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [34]–[43], uo. 1946–1948.
15. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [53]–[55], [64]–[68], uo. 1949.
16. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [57], uo. 1949.
17. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [63], továbbá a döntés további pontjaiban megerősítette: [69], [84], uo. 1950, 1952–1953.
18. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [83], uo. 1952.
19. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [75]–[77], uo. 1951–1952.
20. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [85], uo. 1953.
21. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [95], uo. 1954.
22. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [96], uo. 1954.
23. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [86], uo. 1953.
24. 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [93], [97]–[98], uo. 1953–1954.
25. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [54], ABH 2018. május 7., 752.
26. 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, ABH 2018. július 20., Indokolás [36]–[37], 1416–1417.
27. Egy 2017. októberi eljárásban a visszautasítás oka a releváns alapjogi érvelés, illetve a határozott kérelem hiánya volt. A panasz tehát nem felelt meg a törvényben meghatározott befogadási feltételeknek, így az Alkotmánybíróság emiatt nem vizsgálhatta érdemben. 3274/2017. (X. 19.) AB végzés, ABH 2017. október 19. 1556–1561.
28. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]–[32], [39], [40]–[42], ABH 2014. április 24., 594, 596.
29. 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2017. december 8., 1956–1961.
30. Később panaszát a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének állításával kiegészítette, azonban annak az Alaptörvényben a hatósági eljárásra vonatkozó cikkére hivatkozott, így összefüggés hiányában a testület érdemben ezt a panaszt nem vizsgálta.
31. 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [27], uo. 1959.
32. 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [9], [29], uo. 1957, 1959.
33. 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [34]–[36], [44], uo. 1959, 1960.
34. 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [37]–[45], uo. 1960.
35. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, ABH 2018. január 10., 14–25.
36. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [3]–[11], uo. 14–17.
37. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [20]–[28], uo. 19–20.
38. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [29]–[42], uo. 20–22.
39. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon, Dr. Juhász Imre, Dr. Szívós Mária és Dr. Varga Zs. András különvéleménye [46], uo. 23. Salamon László különvéleményében szintén tényállításnak tekinti a közlést, az alaptörvény-ellenességet azonban kizárólag a jó hírnév megsértésében látja.
40. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon, Dr. Juhász Imre, Dr. Szívós Mária és Dr. Varga Zs. András különvéleménye, [47]–[50], melyhez Dr. Pokol Béla is csatlakozott [57], illetve [50]; Dr. Salamon László különvéleménye [60], uo. 24, 25.
41. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon, Dr. Juhász Imre, Dr. Szívós

- Mária és Dr. Varga Zs. András különvéleménye, [51]–[52], uo. 24.
42. 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon, Dr. Juhász Imre, Dr. Szívós Mária és Dr. Varga Zs. András különvéleménye, [45]–[46], uo. 23.
43. 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [41], uo. 1417.
44. A többségi értelmezéssel azonban az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésére hivatkozva nem tudott egyetérteni Pokol Béla. Az alkotmánybíró különvéleményében kifejtette, hogy az Alaptörvény e rendelkezése álláspontja szerint olyan mértékű változást hozott az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadsága közötti összefüggésben, aminek azt kellene eredményeznie, hogy nemcsak a többségi értelmezés szerinti módon méltóságsértő – vagyis az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértő – nyilvános közlést nem kell elviselnie egy közszereplőnek, hanem ugyanúgy, ahogy az összes többi embernek, a személyét érintő gyalázkodó, megalázó kifejezéseket sem. 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Dr. Pokol Béla különvéleménye [65]–[68], uo. 1420–1422. Ez az értelmezés a közéleti szólás szabadságát rendkívül széles körben korlátozhatónak tartja.
45. GÁRDOS-OROSZ Fruzsina: Az Alaptörvény és az alkotmányosság legfőbb órének „feladat- és hatásköre”, *Fundamentum*, 2014/1–2. 86–87.
46. 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, ABH 2017. november 30., 1877–1884.
47. Lásd a vitatott tudósításokat: MTI: Hunvald György nagyrészt tagadta a vádakát, *Hvg.hu*, 2011. április 19, http://hvg.hu/itthon/20110419_tagad_hunvald_gyorgy; SPIRK József – ZSOLT Melinda: Hunvald lemondott a fizetéséről, *Index.hu*, 2009. november 16, https://index.hu/belfold/2009/11/16/hunvald_lemondott_a_fizeteserol/.
48. 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [17]–[20] uo. 1879.
49. 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [27]–[45] uo. 1880–1881.
50. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, ABH 2017. december 20., 2058–2079.
51. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [9], uo. 2060.
52. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [17]–[21], uo. 2062–2063.
53. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [41], uo. 2066.
54. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [42], [44], uo. 2066–2067.
55. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [42]–[48], [50], uo. 2066–2068.
56. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [52], uo. 2068.
57. 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Dr. Dienes-Oehm Egon különvéleménye, melyhez Dr. Balsai István is csatlakozott, [80]–[87], uo. 2073–2074.; Dr. Szalay Péter különvéleménye, melyhez Dr. Dienes-Oehm Egon is csatlakozott, és amelyben a hamis tényállítások híresztelésének alkotmányos védelem nélkülségére vonatkozó részét Dr. Salamon László is megfontolandónak tartott, [97]–[110], uo. 2075–2077.; Dr. Szívós Mária különvéleménye, [112]–[125], uo. 2077–2079.
58. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, ABH 2018. január 10., 26–38.
59. Lásd: HORVÁTH Bence: Romániába tartó szurkolók álltak meg cigány diákokat fenyegetni, 444.hu, 2013. szeptember 6., <https://444.hu/2013/09/06/romaniaba-tarto-szurkolok-alltak-meg-cigany-diakokat-fenyegetni>. A cikk ma már a YouTube-videóra való utalással, de – a bírósági ítéletek kötelezésének megfelelően – annak beágyazása nélkül érhető el a hírportálon.
60. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [2]–[6], uo. 26–27.
61. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [9]–[22], [30]–[35], uo. 26–27., 29–30.
62. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [26]–[29], uo. 29.
63. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [40], uo. 31.
64. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [42]–[54], uo. 31–32.
65. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [56], uo. 33.
66. Vö. a két határozat következő pontjait: 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [36], uo. 2065.; Indokolás [47], uo. 2067.; Dr. Czine Ágnes különvéleménye [65], 2070–2071.; 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [63]–[64], uo. 34.
67. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [75], uo. 35–36.
68. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [70]–[73], uo. 34–35.
69. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [76], uo. 36.
70. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [77]–[78], uo. 36.
71. 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, Dr. Schanda Balázs, Dr. Stumpf István és Dr. Sulyok Tamás párhuzamos indokolása [82]–[83], uo. 37.
72. Lásd: TANÁCS István: Kényszerítés miatt nyomoznak Kiss-Rigó püspök ellen, *Népszabadság*, 2014. március 22., <http://nol.hu/belfold/uldoztek-a-bejelentot-1451625>.
73. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [2]–[4], ABH 2018. július 27., 1574.

74. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [5]–[10], uo. 1578–1579.
75. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [12], uo. 1579.
76. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [28], [30], uo. 1581, 1582.
77. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]–[33], uo. 1582.
78. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [34], uo. 1582.
79. Szívós Mária párhuzamos indokolásában – melyhez Pokol Béla és Varga Zs. András is csatlakozott – annak helytelenségére mutatott rá, hogy a többségi döntésnek ez a része, mondhatni, bátorítást fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy a megismételt eljárásban ugyanerre az eredményre jussanak a bíróságok: 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Dr. Szívós Mária párhuzamos indokolása, melyhez Dr. Pokol Béla és Dr. Varga Zs. András is csatlakozott [47], 1584.
80. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, uo., 745–761.
81. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [27]–[31], uo. 748–749.
82. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [32]–[35], uo. 749–750.
83. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [36]–[43], uo. 750–751.
84. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44]–[51], uo. 751–752.
85. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Dr. Schanda Balázs párhuzamos indokolása, [101]–[106], uo. 760–761.
86. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [72]–[79], uo. 755–756.
87. 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [80]–[84], uo. 756.
88. Ezekről lásd például: LÁNDORI Tamás: Andy Vajna a polgári pert is bukta Schiffer ellen, MNO.hu, 2017. március 1., <https://mno.hu/belfold/andy-vajna-a-polgari-pert-is-bukta-schiffer-ellen-1388197>; Hvg.hu: Megint kimondta a bíróság, hogy Habony közszereplő, Hvg.hu, 2017. szeptember 20., http://hvg.hu/itthon/20170920_Megint_kimondta_a_birosag_hogy_Habony_kozszereplo; HERCZEGH Márk: Van egy rossz hírünk M. Lőrincnek, az egyszerű embernek, 444.hu, 2018. április 25., <https://444.hu/2018/04/25/van-egy-rossz-hirunk-m-lorincnek-az-egyszeru-embernek>.
89. Ezt az Alkotmánybíróság is elismerte a döntésben: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [79], uo. 756.
90. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [11], uo. 1579.
91. Három alkotmánybíró párhuzamos indokolásában fejtegette ki, hogy a püspök közszereplői minőségének megállapításával nem ért egyet: 8/2018. (VII. 5.) AB határozat, Dr. Horváth Attila párhuzamos indokolása, melyhez Dr. Varga Zs. András is csatlakozott [38]–[39], uo. 1583.; Dr. Szívós Mária párhuzamos indokolása, melyhez Dr. Pokol Béla és Dr. Varga Zs. András is csatlakozott [44], 1583–1584.
92. 8/2018 (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [20]–[25], uo. 1580–1581.